

Projekt

z dnia 16 lutego 2018 r.

Zatwierdzony przez

**UCHWAŁA NR XXXIII.237.2018
RADY GMINY KOMPRACHCICE
z dnia 27 lutego 2018 r.**

w sprawie przyjęcia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Komprachcice na lata 2018 – 2028

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (Dz.U. z 2017 r. poz. 1875, poz. 2232, z 2018 r. poz. 130) i art. 17 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2014 roku o pomocy społecznej (Dz.U. z 2017 r. poz. 1769, poz. 1428, poz. 1985) Rada Gminy Komprachcice uchwala co następuje:

- § 1. Przyjmuje się Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Komprachcice na lata 2018 – 2028, w brzmieniu stanowiącym załącznik do niniejszej uchwały.
- § 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Komprachcice.
- § 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady Gminy

Łukasz Dydzik

**STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH
W GMINIE KOMPRACHCICE NA LATA 2018 – 2028**

SPIS TREŚCI

I.	WSTĘP	2
II.	AKTY PRAWNE STANOWIĄCE PODSTAWĘ DO OPRACOWANIA GMINNEJ STRATEGII ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GMINY KOMPRACHCICE	3
III.	PODSTAWY PRAWNE	5
IV.	METODOLOGIA OPRACOWANIA STRATEGII	12
V.	CHARAKTERYSTYKA GMINY KOMPRACHCICE	14
VI.	DEMOGRAFIA GMINY KOMPRACHCICE	17
VII.	POMOC SPOŁECZNA	19
VIII.	WSPIERANIE RODZINY	25
IX.	BEZROBOCIE	29
X.	UZALEŻNIENIA	30
XI.	NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ ORAZ DŁUGOTRWAŁA LUB CIĘŻKA CHOROBA	34
XII.	PRZEMOC	35
XIII.	SZKOŁY	38
XIV.	MIESZKAŃCY	40
XV.	ŚRODOWISKO LOKALNE	42
XVI.	ANALIZA SWOT	42
XVII.	ADRESACI STRATEGII	45
XVIII.	PROGNOZA	46
XIX.	CELE STRATEGICZNE I OPERACYJNE	46
XX.	HARMONOGRAM DZIAŁAŃ	47
XXI.	MONITORING I EWALUACJA	51
XXII.	PRZEWIDYWANE EFEKTY	52
XXIII.	ZAŁĄCZNIKI	54

I. WSTĘP

Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężenie trudnych sytuacji życiowych, których nie są w stanie pokonać, wykorzystując własne zasoby i możliwości. Gminna strategia rozwiązywania problemów społecznych jest jednym z ważniejszych dokumentów odnoszących się do realizowania lokalnej polityki społecznej i instrumentem tworzenia spójności społecznej. Ma stanowić drogowskaz do działań władz samorządowych oraz innych podmiotów i instytucji działających w sferze pomocy społecznej zmierzających do osiągnięcia misji samorządu w dziedzinie polityki społecznej.

Zgodnie z art. 16b ustawy o pomocy społecznej „gmina i powiat opracowują strategię rozwiązywania problemów społecznych, a samorząd województwa strategię w zakresie polityki społecznej”. Zapis ustawowy dotyczący opracowania dokumentu strategicznego stanowi, iż strategia ta zawierać powinna w szczególności: diagnozę sytuacji społecznej, prognozę zmian w zakresie objętym strategią, określać cele strategiczne dla projektowanych zmian, kierunki niezbędnych działań, sposobu realizacji strategii oraz jej ram finansowych i wskaźniki realizacji działań. Zagadnienia ujęte w module strategii powinny odpowiadać zadaniom nałożonym na gminę ustawą o samorządzie gminnym. W zakresie polityki społecznej są to między innymi sprawy: pomocy społecznej, wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej, polityki prorodzinnej, współpracy i działalności na rzecz organizacji pozarządowych.

Strategia rozwiązywania problemów społecznych Gminy Komprachcice na lata 2018 – 2028 stanowi swoistą diagnozę problemów społeczności lokalnej i tworzy długoterminowy plan działań podejmowanych w celu ich rozwiązania. Działania kierowane będą głównie do środowisk, które pozostają na marginesie życia społecznego, wykluczonych społecznie lub zagrożonych tym zjawiskiem. Sformułowanie gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych Gminy Komprachcice na lata 2018 – 2028 jest odpowiedzią na realną sytuację ekonomiczno-społeczną jej mieszkańców. Sytuacja gospodarcza, narastanie problemów społecznych, powiększanie obszarów patologii społecznych sprawiają, że konieczne jest wypracowanie planów i narzędzi rozumianych jako cele strategiczne i operacyjne. Strategia stanowi szansę na stworzenie nowych kierunków w relacjach między uczestnikami życia społecznego na terenie gminy Komprachcice i na pobudzenie aktywności społecznej mieszkańców.

II. AKTY PRAWNE STANOWIĄCE PODSTAWĘ DO OPRACOWANIA GMINNEJ STRATEGII ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GMINY KOMPRACHCICE

Opracowanie to powstało przy uwzględnieniu dokumentów strategicznych oraz programowych, mających znaczenie dla planowania i realizacji celów. Dokumentami tymi są:

- **Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu 2020. Nowy wymiar aktywnej integracji** – dokument o charakterze operacyjno-wdrożeniowym, ustanowiony w celu realizacji średniookresowej strategii rozwoju kraju – „Strategii Rozwoju Kraju 2020” oraz „Strategii Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020”, „Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2010 – 2020” oraz innych strategii rozwoju. Celem dokumentu jest przedstawienie projektowanej polityki państwa w zakresie walki z ubóstwem lub wykluczeniem społecznym w ramach warunku 9. „Wspólnych Ram Strategicznych”.

Program zakłada następujące cele:

- **Gwarancje dla przyszłości młodzieży** – stworzenie spójnego systemu działań edukacyjnych, społecznych i zawodowych umożliwiający młodzieży przygotowującej się do wejścia na rynek pracy zdobycia niezbędnych kompetencji i umiejętności ułatwiających włączenie społeczne, aktywność zawodową i rozwój rodziny;
 - **Aktywna osoba i zintegrowana rodzina - odpowiedzialne środowisko lokalne** – rozwój systemu aktywnej integracji, działającego na rzecz aktywnego uczestnictwa w życiu społecznym i zawodowym osób, rodzin i środowisk zagrożonych wykluczeniem oraz umożliwiającego łączenie ról społecznych, zawodowych i rodzinnych, a także udział w społeczności lokalnej oparty o zasadę partnerstwa publiczno-społecznego.
 - **Zapobieganie niepewności mieszkaniowej** – zapewnienie dostępu do niedrogich mieszkań na wynajem, umożliwiających stabilizację rodzin i aktywizację zawodową rodzin oraz zapobieganie utracie mieszkania i bezdomności, powodującej wykluczenie społeczne.
 - **Seniorzy - bezpieczni, aktywni i potrzebni** – zapewnienie osobom starszym, niepełnosprawnym przyjaznych form opieki i aktywnego spędzania czasu oraz możliwości włączenia się do życia społecznego.
- **Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej**, który określa kierunki interwencji publicznej mające służyć kształtowaniu najlepszych warunków dla rozwoju ekonomii społecznej i przedsiębiorstw społecznych w oparciu o diagnozę sektora ekonomii społecznej, uwzględniając aktualny kontekst polityczny, społeczny i gospodarczy w Polsce i Unii Europejskiej.

- **Rządowy Program Aktywności Społecznej Osób Starszych na lata 2014 - 2020** - program zakłada włączenie sektora organizacji pozarządowych do działań służących zaangażowaniu seniorów w aktywność społeczną.

- **Wieloletni program wspierania finansowego gmin w zakresie dożywiania „Pomoc państwa w zakresie dożywiania na lata 2014-2020”** – program, którego celem jest ograniczenie zjawiska niedożywienia dzieci i młodzieży pochodzących z rodzin o niskich dochodach lub znajdujących się w trudnej sytuacji. Program jest elementem polityki społecznej gminy w zakresie:
 - poprawy poziomu życia rodzin o niskich dochodach,
 - poprawy stanu zdrowia dzieci i młodzieży,
 - kształtowania właściwych nawyków żywieniowych.

- **Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2014 - 2020** - ma na celu zwiększyć m.in. skuteczność oddziaływań wobec osób stosujących przemoc w rodzinie, skuteczność przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz zmniejszenia skali tego zjawiska w Polsce, a także zwiększyć poziom kompetencji przedstawicieli instytucji i podmiotów realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie w celu podniesienia jakości i dostępności świadczonych usług.

Odniesienia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Komprachcice na lata 2018 – 2028 powiązane są z:

- **Strategią Rozwoju Gminy Komprachcice na okres 2016-2020 z perspektywą do roku 2025** – w strategii gminy wyróżnić można dwa cele strategiczne. Cele strategiczne zostały sformułowane w ten sposób, by wykorzystywały atuty gminy i szanse jej rozwoju, a jednocześnie przeciwdziałały słabościom i ograniczały skutki związane z potencjalnym wystąpieniem zagrożeń. Wyznaczone kierunki (bardziej szczegółowo określone w formie celów operacyjnych) odpowiadają również na potrzeby mieszkańców zgłaszane w ankiecie i obejmują swoim zasięgiem wszystkie najważniejsze grupy interesów w gminie: mieszkańców, przedsiębiorców, inwestorów, rolników i turystów.
- **Strategią rozwiązywania problemów społecznych w Powiecie Opolskim na lata 2017 – 2027**
- **Strategią Rozwoju Województwa Opolskiego do 2020 r.**

Strategia rozwiązywania problemów społecznych gminy Komprachcice na lata 2018 – 2028 stanowi swoistą diagnozę problemów społeczności lokalnej i tworzy długoterminowy plan działań podejmowanych w celu ich rozwiązania. Diagnoza problemów społecznych została sporządzona przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Komprachcicach przy pomocy zespołu roboczego powołanego przez Wójta Gminy Komprachcice. Zebrane informacje na temat sytuacji społeczno-gospodarczej oraz analiza otaczających warunków i głównych problemów polityki społecznej umożliwiła ustalenie kierunku polityki społecznej, poprzez wygenerowanie celów strategicznych i operacyjnych oraz działań niezbędnych do ich realizacji. Strategia rozwiązywania problemów społecznych zorientowana jest na rozszerzenie i pogłębienie form pracy socjalnej, współpracę z różnymi instytucjami i organizacjami pozarządowymi zajmującymi się pomocą społeczną w gminie oraz instytucjami działającymi w szerszym obszarze polityki społecznej, między innymi takimi jak: edukacja, polityka zdrowotna, bezpieczeństwo publiczne, pomoc niepełnosprawnym, zapobieganie wykluczeniu społecznemu, polityka równego statusu kobiet i mężczyzn. Działania będą kierowane głównie do środowisk, które pozostają na marginesie życia społecznego, wykluczonych społecznie lub zagrożonych tym zjawiskiem.

Strategia rozwiązywania problemów społecznych na lata 2018 – 2028 jest dokumentem wyznaczającym główne kierunki działań mających na celu zapewnienie mieszkańcom gminy Komprachcice odpowiedniej jakości życia i zabezpieczenia ich podstawowych potrzeb.

III. PODSTAWY PRAWNE

Opracowanie Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Komprachcice na lata 2018 – 2028 oraz jej wdrażanie, odpowiada właściwym przepisom prawa, do których należą:

- **Ustawa z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2017 r. poz. 1769 z późn. zm.)**

Warunki prawne i organizację systemu pomocy społecznej określa w/w ustawa. Określa ona zadania w zakresie pomocy społecznej, rodzaje świadczeń z pomocy społecznej oraz zasady i tryb ich udzielania, organizację pomocy społecznej, zasady i tryb postępowania kontrolnego w zakresie pomocy społecznej. Dokument traktuje pomoc społeczną przede wszystkim jako instytucję, umożliwiającą wyjście z trudnych sytuacji życiowych osobom i rodzinom, które nie są w stanie wykorzystać własnego potencjału, zasobów czy predyspozycji, ze względu na niemożność samodzielnego przezwyciężenia problemów w życiu codziennym.

- **Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz. U. z 2017 r. poz. 697 z późn. zm.)**

Zapisy znajdujące się w ustawie określają zasady oraz formy wspierania rodziny, która napotyka trudności w realizowaniu funkcji opiekuńczo-wychowawczych. Ponadto ustawodawca określa w niej zasady oraz formy sprawowania pieczy zastępczej, jak również pomoc w usamodzielnianiu jej pełnoletnich wychowanków. Reguluje również kwestie finansowania oraz administracji publicznej w zakresie wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej, a także określa zadania w zakresie postępowania adopcyjnego.

- **Ustawa z dnia 28 listopada 2003 roku o świadczeniach rodzinnych (t.j. Dz. U. z 2017 r. poz. 1952 z późn. zm.)**

Ustawa określa warunki nabywania prawa do świadczeń rodzinnych oraz zasady ustalania, przyznawania i wypłacania tych świadczeń. Świadczeniami rodzinnymi są:

- zasiłek rodzinny oraz dodatki do zasiłku rodzinnego,
- dodatkowe świadczenia na rzecz rodziny, wypłacane na podstawie uchwały rady gminy,
- świadczenia opiekuńcze: zasiłek pielęgnacyjny, specjalny zasiłek opiekuńczy oraz świadczenie pielęgnacyjne,
- jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka,
- dodatkowa jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka, wypłacana na podstawie uchwały rady gminy,
- świadczenie rodzicielskie.

Świadczenia rodzinne i koszty ich obsługi (3% otrzymanej dotacji), składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe z ubezpieczenia społecznego oraz składki na ubezpieczenie zdrowotne są finansowane w formie dotacji celowej z budżetu państwa.

- **Ustawa z dnia 5 grudnia 2014 r. o Karcie Dużej Rodziny (t.j. Dz. U. z 2017 r. poz. 1832 z późn. zm.)**

Ustawa określa zasady przyznawania członkom rodzin wielodzietnych Kart Dużej Rodziny, sposób przyznawania im uprawnień oraz sposób realizacji i finansowania zadań wynikających z ustawy. Uprawnienia przysługujące osobom posiadającym ważną Kartę polegają m.in. na przyznaniu im korzystniejszego od ogólnie obowiązującego dostępu do towarów, usług lub innych form działalności.

- **Ustawa z dnia 7 września 2007 roku o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (t.j. Dz. U. z 2017 r. poz. 489 z późn. zm.)**

Ustawa o pomocy osobom uprawnionym do alimentów zastąpiła ustawę o postępowaniu wobec dłużników alimentacyjnych oraz zaliczce alimentacyjnej. Pozwoliło to na lepszy dostęp osób uprawnionych do organu wypłacającego świadczenia w przypadku bezskutecznej egzekucji alimentów. Po nowelizacji ustawa zakłada uproszczenie i zmniejszenie procedur administracyjnych związanych ze stosowaniem ustawy, bardziej racjonalne funkcjonowanie organów działających na jej podstawie oraz efektywne odzyskiwanie przez budżet państwa od dłużników alimentacyjnych należności Skarbu Państwa powstałych z tytułu wypłaconych świadczeń z funduszu alimentacyjnego.

Ustawa określa:

- zasady pomocy państwa osobom uprawnionym do alimentów na podstawie tytułu wykonawczego, w przypadku bezskuteczności egzekucji alimentów,
- warunki nabywania prawa do świadczeń pieniężnych wypłacanych w przypadku bezskuteczności egzekucji alimentów,
- zasady i tryb postępowania w sprawach przyznawania i wypłacania świadczeń z funduszu alimentacyjnego,
- zasady finansowania świadczeń z funduszu alimentacyjnego,
- działania podejmowane wobec dłużników alimentacyjnych.

- **Ustawa z dnia 13 czerwca 2003 roku o zatrudnieniu socjalnym (t. j. Dz. U. z 2016 r. poz. 1828)**

Ustawa stwarza szansę na powrót do społeczeństwa osobom, które z różnych powodów znalazły się na marginesie życia społecznego. Ustawa ma zastosowanie przede wszystkim w stosunku do osób, które nie posiadają własnych dochodów, a w szczególności osób bezdomnych w procesie wychodzenia z bezdomności, osób uzależnionych od alkoholu w procesie leczenia, osób uzależnionych od narkotyków w procesie leczenia, osób chorych psychicznie, długotrwale bezrobotnych, byłych więźniów oraz uchodźców, którzy podlegają wykluczeniu społecznemu i ze względu na swoją sytuację życiową nie są w stanie własnym staraniem zaspokoić swoich podstawowych potrzeb życiowych i znajdują się w sytuacji powodującej ubóstwo oraz uniemożliwiającej lub ograniczającej uczestnictwo w życiu zawodowym, społecznym i rodzinnym. Drugą formą pomocy przewidzianą w ustawie jest wsparcie zatrudnienia osób, które uległy wykluczeniu społecznemu.

- **Ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 roku o ochronie zdrowia psychicznego (t.j. Dz. U. z 2017 r. poz. 882 z późn. zm.)**

Według ustawy ochronę zdrowia psychicznego zapewniają organy administracji rządowej i samorządowej oraz instytucje do tego powołane. Ustawa przewiduje, że w działaniach z zakresu ochrony zdrowia psychicznego mogą uczestniczyć stowarzyszenia i inne organizacje społeczne, fundacje, samorządy zawodowe, Kościoły i inne związki wyznaniowe oraz grupy samopomocy pacjentów i ich rodzin, a także inne osoby fizyczne i prawne.

Ochrona zdrowia psychicznego obejmuje realizację zadań dotyczących w szczególności: promocji zdrowia psychicznego i zapobiegania zaburzeniom psychicznym, zapewnienia osobom z zaburzeniami psychicznymi wielostronnej i powszechnie dostępnej opieki zdrowotnej oraz innych form opieki i pomocy niezbędnych do życia w środowisku rodzinnym i społecznym, kształtowania wobec osób z zaburzeniami psychicznymi właściwych postaw społecznych, a zwłaszcza zrozumienia, tolerancji, życzliwości, a także przeciwdziałania ich dyskryminacji.

- **Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 roku o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (t.j. z. U. z 2016 r. poz. 2046 z późn. zm.)**

Ustawa dotyczy osób, których niepełnosprawność została potwierdzona orzeczeniem o zakwalifikowaniu przez organy orzekające do jednego z trzech stopni niepełnosprawności (znacznego, umiarkowanego lub lekkiego), orzeczeniem o całkowitej lub częściowej niezdolności do pracy na podstawie odrębnych przepisów, albo orzeczeniem o niepełnosprawności, wydanym przed ukończeniem 16 roku życia. Orzeczenie ustalające stopień niepełnosprawności stanowi także podstawę do przyznania ulg i uprawnień na podstawie odrębnych przepisów.

- **Ustawa z dnia 4 kwietnia 2014 roku o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów (t.j. Dz. U. z 2017 r. poz. 2092 z późn. zm.)**

Ustawa określa warunki nabywania oraz zasady ustalania i wypłacania zasiłków dla opiekunów osobom, które utraciły prawo do świadczenia pielęgnacyjnego z dniem 1 lipca 2013 r. w związku z wygaśnięciem z mocy prawa decyzji przyznających prawo do świadczenia pielęgnacyjnego. Zasiłki dla opiekunów i koszty ich obsługi, składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe z ubezpieczenia społecznego oraz składki na ubezpieczenie

zdrowotne są finansowane ze środków z budżetu państwa na realizację świadczeń rodzinnych. Realizacja zasiłków dla opiekunów jest zadaniem zleconym z zakresu administracji rządowej realizowanym przez gminy.

- **Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 roku o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (t.j. Dz. U. z 2016 r. poz. 1817 z późn. zm.)**

Ustawa o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie jest aktem prawnym, wprowadzającym kompleksowe rozwiązania dotyczące podstawowych dziedzin działalności organizacji pozarządowych w Polsce. Obszary, które reguluje ustawa to: prowadzenie działalności pożytku publicznego (działalność odpłatna i nieodpłatna), uzyskiwanie przez organizacje pozarządowe statusu organizacji pożytku publicznego oraz konsekwencje z tym związane (warunki uzyskania statusu organizacji pożytku publicznego), nadzór nad prowadzeniem działalności pożytku publicznego, wolontariat.

- **Ustawa z dnia 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (t.j. Dz. U. z 2016 r. poz. 487 z późn. zm.)**

Rozwiązywanie problemów alkoholowych zakłada, że większość kompetencji i środków finansowych jest zlokalizowana na poziomie samorządów gmin, które na mocy ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi uzyskały kompetencje do rozwiązywania problemów alkoholowych w społecznościach lokalnych. Ustawa w art. 4¹ ust. 1 stanowi: „prowadzenie działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych oraz integracja społeczna osób uzależnionych od alkoholu należy do zadań własnych gmin”. Ponadto organy administracji rządowej i jednostek samorządu terytorialnego są obowiązane do podejmowania działań zmierzających do ograniczania spożycia napojów alkoholowych oraz zmiany struktury ich sprzedaży, inicjowania i wspierania przedsięwzięć mających na celu zmianę obyczajów w zakresie sposobu spożywania tych napojów, działania na rzecz trzeźwości w miejscu pracy, przeciwdziałania powstawaniu i usuwania następstw nadużywania alkoholu, a także wspierania działalności w tym zakresie organizacji społecznych i zakładów pracy.

- **Ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (t.j. Dz. U. z 2015 r. poz. 1390)**

Ustawodawca określa w niej zadania obejmujące przeciwdziałanie przemocy w rodzinie, sposób postępowania wobec osób dotkniętych przemocą w rodzinie oraz osób stosujących przemoc w rodzinie. Ustawa określa również zadania realizowane przez organy administracji rządowej oraz jednostki samorządu terytorialnego. Do zadań własnych gminy należy:

- opracowanie i realizacja gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie,
 - prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w szczególności poprzez działania edukacyjne służące wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie,
 - zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia,
 - tworzenie zespołów interdyscyplinarnych.
- **Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 roku o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (t.j. Dz. U. z 2017 r. poz. 1065 z późn. zm.)**

Ustawa określa zadania państwa w zakresie promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia oraz aktywizacji zawodowej. Zadania państwa w zakresie promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia oraz aktywizacji zawodowej są realizowane przez instytucje rynku pracy działające w celu: pełnego i produktywnego zatrudnienia, rozwoju zasobów ludzkich, osiągnięcia wysokiej jakości pracy, wzmacniania integracji oraz solidarności społecznej.

- **Ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 roku o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (t.j. Dz. U. z 2017 r. poz. 1938 z późn. zm.)**

Ustawa określa:

- warunki udzielania i zakres świadczeń opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych,
- zasady i tryb finansowania świadczeń,
- zasady i tryb kwalifikowania świadczeń opieki zdrowotnej jako świadczeń gwarantowanych,
- zadania władz publicznych w zakresie zapewnienia równego dostępu do świadczeń,
- zasady powszechnego, obowiązkowego i dobrowolnego ubezpieczenia zdrowotnego,

- zasady funkcjonowania, organizację i zadania Narodowego Funduszu Zdrowia,
 - zasady funkcjonowania, organizację i zadania Agencji Oceny Technologii Medycznych i Taryfikacji,
 - zasady sprawowania nadzoru i kontroli nad finansowaniem i realizacją świadczeń.
- Ustawa z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych (t.j. Dz. U. z 2017 r. poz. 1778 z późn. zm.)**

Ubezpieczenia społeczne obejmują: ubezpieczenie emerytalne, ubezpieczenia rentowe, ubezpieczenie w razie choroby i macierzyństwa, ubezpieczenie z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych. Ustawa określa:

- zasady podlegania ubezpieczeniom społecznym,
 - zasady ustalania składek na ubezpieczenia społeczne oraz podstaw ich wymiaru,
 - zasady, tryb i terminy zgłoszeń do ubezpieczeń społecznych, prowadzenia ewidencji ubezpieczonych i płatników składek, rozliczania składek na ubezpieczenia społeczne oraz zasiłków z ubezpieczeń chorobowego i wypadkowego, opłacania składek na ubezpieczenia społeczne,
 - zasady prowadzenia kont ubezpieczonych oraz kont płatników składek,
 - zasady działania Funduszu Ubezpieczeń Społecznych,
 - organizację, zasady działania i finansowania Zakładu Ubezpieczeń Społecznych,
 - zasady kontroli wykonywania zadań z zakresu ubezpieczeń społecznych.
- Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 roku - Prawo oświatowe (Dz. U. z 2017 r. poz. 59 z późn. zm.)**

Reguluje wszystkie kwestie związane z oświatą, funkcjonowaniem szkół i placówek, ich finansowaniem, zagadnieniami dotyczącymi pomocy stypendialnej czy też treści związanymi z samymi zasadami oceniania. Ponadto ustawa reguluje kwestię wsparcia finansowego dla potrzebujących uczniów.

- Ustawa z dnia 4 listopada 2016 roku o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” (Dz.U. z 2016 r. poz. 1860)**

Reguluje uprawnienia kobiet w ciąży i rodzin do wsparcia w zakresie dostępu do świadczeń opieki zdrowotnej i instrumentów polityki na rzecz rodziny.

- **Ustawa z dnia 17 lutego 2016 roku o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci (t.j. Dz.U. z 2017 r. poz. 1851 z późn. zm.)**

Celem świadczenia wychowawczego jest częściowe pokrycie wydatków związanych z wychowywaniem dziecka, w tym z opieką nad nim i zaspokojeniem jego potrzeb życiowych.

IV. METODOLOGIA OPRACOWANIA STRATEGII

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2018 - 2028 jest wieloletnim dokumentem programowym, który ma ogromne znaczenie dla bezpieczeństwa społecznego mieszkańców gminy Komprachcicach, w szczególności grup zagrożonych wykluczeniem społecznym. W celu opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Komprachcice posłużono się następującymi metodami badawczymi:

- analizą danych statystycznych udostępnionych przez Urząd Gminy w Komprachcicach,
- ankietami adresowanymi do mieszkańców gminy, w celu zebrania jak największego materiału zawierającego opinie społeczności lokalnej na temat problemów społecznych oraz jakości życia,
- analizą danych będących w dyspozycji Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Komprachcicach, uzyskane z jego bieżącej działalności,
- analizą gminnych programów pomocowych.

Zarządzeniem Wójta Gminy Komprachcice nr 11.2017 z dnia 16 listopada 2017 roku powołano zespół roboczy do opracowania projektu strategii rozwiązywania problemów społecznych w Gminie Komprachcice w składzie:

1. Waldemar Chmiel – kierownik Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Komprachcicach,
2. Bogdan Świąs – pracownik socjalny Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Komprachcicach,
3. Zofia Kotońska – dyrektor Publicznej Szkoły Podstawowej w Polskiej Nowej Wsi,
4. Joanna Słodkowska-Mędrecka – przedstawiciel organizacji pozarządowej.

Podstawę opracowania strategii stanowiły także materiały źródłowe powstałe i zgromadzone w wyniku prac Zespołu oraz materiały będące wynikiem badań ankietowych. Przygotowano dobrej jakości analityczne materiały źródłowe, niezbędne do diagnozy sytuacji społecznej gminy, co pozwoliło na wypracowanie kierunków działań dla ich rozwiązania, a także ustalenie układu współpracy instytucjonalnej.

V. CHARAKTERYSTYKA GMINY KOMPRACHCICE

Gmina utworzona została w 1973 roku. Ogółem liczy około 8.823 mieszkańców. Obejmuje obszar 5.055 ha, w tym użytki rolne stanowią 3.829 ha.

W jej skład wchodzi 7 sołectw. Są to:

- sołectwo Domecko,
- sołectwo Dziekaństwo,
- sołectwo Komprachcice,
- sołectwo Ochodze,
- sołectwo Osiny,
- sołectwo Polska Nowa Wieś,
- sołectwo Wawelno.

Gmina Komprachcice położona jest w środkowej części województwa opolskiego. Od strony wschodniej sąsiaduje z gminą Prószków, od strony południowo-zachodniej z gminą Tułowice, od północy z gminą Dąbrowa, a od północnego wschodu z miastem Opolem. Geografowie sytuują ją w makroregionie Niziny Śląskiej: wschodnia jej część położona jest w mezoregionie Pradoliny Odry, pozostała w mezoregionie Równiny Niemodlińskiej. Obszar gminy należy do najcieplejszych i najbardziej suchych rejonów województwa. W krajobrazie dominują niewielkie pagórki przedzielone dolinkami, w których napotkać można małe oczka wodne i wolno płynące rzeczki, płaszczyny pól i łąk urozmaicają liczne kępy zadrzewień. Mimo bliskości miasta środowisko naturalne jest w dość dobrym stanie. Gmina do 31.12.2016 r. posiadała 9 sołectw. Zgodnie z rozporządzeniem z dnia 19 lipca 2016 r. w sprawie ustalenia granic niektórych gmin i miast, nadania niektórym miejscowościom statusu miasta oraz zmiany nazwy gminy zmniejszyła się do 7 sołectw.

Gmina zasadniczo pełni dwie funkcje:

- mieszkaniową - związaną z wyjazdami do pracy, głównie do Opola,
- rolniczą.

Funkcje te zostały ukształtowane w wyniku położenia gminy w zasięgu dużego ośrodka miejskiego oraz warunków naturalnych.

Organizacje i stowarzyszenia działające na terenie gminy Komprachcice to m.in.

- **Ludowy Zespół Sportowy „GAZOWNIK” Wawelno**
siedziba: Wawelno ul. Piaskowa 10, 46-070 Komprachcice
- **Ludowy Uczniowski Klub Sportowy „SUKCES” w Komprachcicach**
siedziba: ul. Szkolna 18, 46-070 Komprachcice
- **Ludowy Uczniowski Klub Sportowy „VICTORIA” w Domecku**
siedziba: Domecko ul. Opolska 52, 46-070 Komprachcice

- **Ludowy Klub Sportowy Piłkarzy Ręcznych przy Ośrodku Sportu i Rekreacji w Komprachcicach**
siedziba: ul. Szkolna 18, 46-070 Komprachcice
- **Gminny Klub Sportowy „GKS Komprachcice” w Komprachcicach**
siedziba: ul. Rolnicza 8, 46-070 Komprachcice
- **Gminne Stowarzyszenie Partnerskie „PARTNER” w Komprachcicach**
siedziba: ul. Ks. B. Bilińskiego 2, 46-070 Komprachcice
- **CARITAS Diecezji Opolskiej w Opolu**
siedziba: ul. Szpitalna 5a, 45-010 Opole
- **Fundacja KTOTO - Zrozumieć Alzheimera**
siedziba: Osiny, ul. Łąkowa 6, 46-070 Komprachcice
- **Aeroklub Opolski im. Lotników Powstania Warszawskiego**
siedziba: Polska Nowa Wieś – lotnisko, 46-070 Komprachcice
- **Ochotnicza Straż Pożarna w Komprachcicach**
siedziba: ul. Szkolna 1, 46-070 Komprachcice
- **Ochotnicza Straż Pożarna w Polskiej Nowej Wsi**
siedziba: Polska Nowa Wieś, ul. Stawowa 14, 46-070 Komprachcice
- **Ochotnicza Straż Pożarna w Domecku**
siedziba: Domecko, ul. Opolska, 46-070 Komprachcice
- **Ochotnicza Straż Pożarna w Ochodzach**
siedziba: Ochodze, ul. Średnia 8, 46-070 Komprachcice
- **Ochotnicza Straż Pożarna w Wawelnie**
siedziba: Wawelno, ul. Nowowiejska 4, 46-070 Komprachcice

Struktura i kondycja lokalnej gospodarki ma daleko idące konsekwencje społeczne: określa sytuację na rynku pracy, jest powiązana z typowymi dla gminy zawodami, a nawet wpływa na panujące w gminie zwyczaje i tradycje. W gospodarce gminy Komprachcice dominuje sektor rolniczy oraz drobnych usług codziennych, nie ma tu dużych zakładów przemysłowych. Przedsiębiorczość jest motorem rozwoju gospodarczego zarówno w skali krajowej, jak i lokalnej. W interesie gminy leży wspieranie lokalnych przedsiębiorców w ich działalności zgodnie z obowiązującymi władze samorządowe przepisami i regulacjami. W gminie Komprachcice zarejestrowane są 593 podmioty gospodarcze, z czego zdecydowana większość to mikroprzedsiębiorstwa zatrudniające mniej niż 10 pracowników (najczęściej jednoosobowe działalności gospodarcze).

Brak miejsc pracy i wysokie bezrobocie jest najczęściej wskazywanym przez ankietowanych mieszkańców problemem. Prowadzenie działalności gospodarczej i tworzenie miejsc pracy w sposób bezpośredni nie jest zadaniem samorządu gminnego. Może on jednak podejmować działania mające na celu poprawę warunków prowadzenia działalności gospodarczej i w ten pośredni sposób wpływać na powstawanie nowych przedsiębiorstw i rozwój już istniejących. Ułatwieniem dla potencjalnych inwestorów jest uchwalenie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego dla terenów gminy. Struktura zatrudnienia w gminie odpowiada

strukturze gospodarki gminy: dominuje sektor rolniczy oraz usługi codzienne. Duże zatrudnienie generują instytucje publiczne, przede wszystkim oświata.

Na terenie Gminy Komprachcice działają następujące szkoły:

- **Publiczna Szkoła Podstawowa im. ks. Jana Twardowskiego w Komprachcicach**
ul. Szkolna 18, 46-070 Komprachcice
tel./fax 77 46 47 737
WWW: spkomprachcice.wodip.opole.pl
e-mail: psp_komprachcice@interia.pl
- **Publiczna Szkoła Podstawowa im. Janusza Korczaka w Polskiej Nowej Wsi**
Polska Nowa Wieś, ul. Lipowa 56, 46-070 Komprachcice
tel./fax 77 46 46 215
WWW: psppnw.pl
e-mail: psppnw@wp.pl
- **Publiczna Szkoła Podstawowa w Wawelnie**
Wawelno, ul. Nowowiejska 14, 46-070 Komprachcice
tel./fax 77 46 46 138
WWW: szkolawawelno.pl/
e-mail: szkolawawelno@go2.pl
- **Publiczna Szkoła Podstawowa w Domecku**
Domecko, ul. Opolska 52, 46-070 Komprachcice
tel./fax 77 46 46 176
WWW: szkola.domecko.pl
e-mail: pspdomecko@o2.pl
- **Publiczna Stowarzyszeniowa Szkoła Podstawowa w Ochodzach**
Ochodze, ul. Opolska 34, 46-070 Komprachcice
tel./fax 77 46 47 863
WWW: szkolaochodze.pl/
e-mail: sp_ochodze@poczta.onet.pl

Na terenie Gminy Komprachcice działają następujące przedszkola:

- **Przedszkole Publiczne w Komprachcicach**
ul. Opolska 1, 46-070 Komprachcice
tel. 77 46 46 146
e-mail: ppkomprachcice@interia.pl

- **Przedszkole Publiczne w Polskiej Nowej Wsi**
Polska Nowa Wieś, ul. Lipowa 102, 46-070 Komprachcice
tel. 77 46 46 199
e-mail: pppnw@interia.pl
- **Przedszkole Publiczne w Ochodzach**
Ochodze, ul. Ogrodowa 2, 46-070 Komprachcice
tel. 77 46 46 251
e-mail: ppocho@interia.pl

Główną instytucją pomocy społecznej w gminie jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Komprachcicach, który realizuje zadania własne i zlecone samorządowi gminnemu. Ośrodek zatrudnia 11 osób, w tym 4 pracowników socjalnych. Zgodnie z ustawą o pomocy społecznej liczba zatrudnionych przez ośrodek pomocy społecznej pracowników socjalnych powinna być proporcjonalna w stosunku do liczby mieszkańców gminy (1 na 2000 mieszkańców) lub rodzin i osób samotnie gospodarujących objętych pracą socjalną (1 na 50 rodzin lub osób samotnie gospodarujących). Obecnie Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Komprachcicach spełnia drugi z wymienionych wariantów.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej współpracuje z innymi instytucjami sfery pomocy społecznej, takimi jak Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Opolu, Stacja Opieki „Caritas”, Towarzystwo Pomocy im. św. Brata Alberta w Bielicach oraz Dom Samotnej Matki w Zopowej, Policja, sądy, kuratorzy sądowi czy Powiatowy Urząd Pracy w Opolu.

VI. DEMOGRAFIA GMINY KOMPRACHCICE

Na terenie gminy Komprachcice mieszka obecnie około 8823 mieszkańców (stan na 31.12.2017 roku).

Tabela poniżej pokazuje strukturę mieszkańców gminy Komprachcice w latach 2015 – 2017

Tab. 1. Struktura mieszkańców gminy Komprachcice w latach 2015- 2017 .

Wyszczególnienie	2015	2016	2017
Liczba mieszkańców	10660	10689	8823

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy w Komprachcicach.

Gmina Komprachcice składa się obecnie z 7 sołectw. W tabeli poniżej zawarto liczbę mieszkańców gminy Komprachcice z podziałem na sołectwa na przestrzeni lat 2015 – 2017.

Tab. 2. Liczba mieszkańców gminy Komprachcice z podziałem na sołectwa w latach 2015 - 2017

Miejscowość	Liczba mieszkańców		
	2015 r.	2016 r.	2017 r.
Komprachcice	2712	2697	2755
Ochodze	1153	1146	1172
Polska Nowa Wieś	1703	1721	1756
Wawelno	1067	1057	1100
Osiny	527	534	553
Domecko	1218	1213	1235
Dziekaństwo	249	249	252
Chmielowice	1718	1760	n/d
Żerkowice	313	312	n/d

Źródło: Urząd Gminy w Komprachcicach, Ewidencja Ludności

Na podstawie powyższej statystyki jak i danych zawartych w tabeli poniżej można zaobserwować, że liczba mieszkańców gminy z roku na rok wzrasta.

Tabela poniżej ukazuje przyrost naturalny w gminie Komprachcice w latach 2015 – 2017.

Tab. 3. Przyrost naturalny w latach 2015– 2017 w gminie Komprachcice

Lata	Liczba urodzeń	Liczba zgonów
2015	78	128
2016	76	100

2017	80	84
-------------	----	----

Źródło: Urząd Gminy w Komprachcicach, Ewidencja Ludności

Jak wynika z wyżej przedstawionych danych, przyrost naturalny w gminie Komprachcice w ostatnich latach nadal był ujemny, ale ma tendencję wzrostową.

VII. POMOC SPOŁECZNA

Zadania z zakresu pomocy społecznej w gminie Komprachcice realizuje Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Komprachcicach. Program realizacji zadań odbywa się w oparciu o ustawę z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej w powiązaniu z innymi aktami prawnymi regulującymi udzielanie innych form wsparcia w zakresie prowadzonej przez państwo polityki społecznej.

Do podstawowych zadań Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej należy realizacja zadań z zakresu pomocy społecznej, czyli podejmowanie działań, których celem jest udzielenie różnych form wsparcia pozwalających na przezwycięzenie trudnych sytuacji życiowych, których osoby lub rodziny nie są w stanie samodzielnie pokonać, przy wykorzystaniu własnych umiejętności, możliwości, uprawnień i zasobów. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Komprachcicach realizuje zadania pomocy społecznej poprzez: tworzenie warunków organizacyjnych funkcjonowania pomocy społecznej, analizę i ocenę zjawisk rodzących zapotrzebowanie na świadczenia pomocy społecznej, przyznawanie i wypłacanie przewidzianych ustawą świadczeń, pobudzanie społecznej aktywności w zaspokajaniu niezbędnych potrzeb życiowych osób i rodzin oraz świadczenie pracy socjalnej.

W ramach realizacji zadań z zakresu pomocy społecznej wynikających z obowiązków ustawowych, realizacji projektów i programów Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Komprachcicach stara się aktywnie współpracować z różnymi instytucjami, organizacjami (w tym pozarządowymi), działającymi w tym obszarze. Współpraca ta polega na działaniach interdyscyplinarnych w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie, wspierania rodzin, osób niepełnosprawnych i innych grup zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej realizuje zadania związane z przyznawaniem pomocy rzeczowej i finansowej osobom kwalifikującym się do jej udzielenia w myśl przepisów ustawy o pomocy społecznej, świadczy usługi opiekuńcze u osób potrzebujących tego rodzaju wsparcia, załatwia formalności związane z kierowaniem mieszkańców gminy do domów pomocy społecznej, zapewnia odzież i schronienie osobom tego pozbawionym.

Pomocą objęci są mieszkańcy, którzy spełniają przesłanki kwalifikujące do udzielenia pomocy. Zgodnie z ustawą o pomocy społecznej prawo do świadczeń przysługuje w zależności od osiąganego dochodu w odniesieniu do ustawowego kryterium dochodowego, pod warunkiem wystąpienia określonych w ustawie okoliczności rodzących potrzebę udzielenia pomocy. Zasada przyznawania świadczeń ma charakter reglamentowany. Szczegółowe przepisy wskazują określone warunki i okoliczności do przyznania bądź odmowy przyznania świadczeń.

Tab. 4. Świadczenia realizowane przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej

	Wyplacanie w ramach zadań zleconych	Wyplacanie w ramach zadań własnych
Świadczenia pieniężne	- zasiłki celowe z tytułu klęski żywiołowej	- zasiłki stałe, - zasiłki okresowe, - zasiłki celowe, - zasiłki celowe w ramach zdarzenia losowego, - zasiłki celowe na zakup żywności w ramach programu rządowego "Pomoc Państwa w zakresie dożywiania na lata 2014 - 2020",
Świadczenia niepieniężne	- specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi	- schronienie, posiłek, niezbędne ubranie, - pomoc rzeczowa, - usługi opiekuńcze, - skierowanie i odpłatność za pobyt w domach pomocy społecznej - interwencja kryzysowa, - sprawienie pogrzebu

Źródło: Ustawa o pomocy społecznej.

Tab. 5. Liczba osób i rodzin objętych pomocą socjalną i materialną w latach 2015 – 2017

Rok	Liczba osób	Liczba rodzin
2015	449	287
2016	514	346
2017	580	307

Źródło: Opracowanie własne Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Komprachcicach.

Z przedstawionego wyżej zestawienia wynika, że liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej na przestrzeni lat 2015 – 2017 zmniejszyła się. Wynika to z faktu, iż od 1 stycznia 2017 r. gmina Komprachcice pomniejszyła się o dwa sołectwa (zmiana nastąpiła w związku z wejściem w życie rozporządzenia z dnia 19 lipca 2016 r. w sprawie ustalenia granic niektórych gmin i miast, nadania niektórym miejscowościom statusu miasta oraz zmiany nazwy gminy). Niewielki wzrost rodzin korzystających z pomocy społecznej daje się zauważyć w roku 2016 (w stosunku do roku 2015), natomiast w roku 2015 odnotowuje się najniższą liczbę rodzin korzystających z pomocy społecznej w badanym przedziale. Populacja rodzin, korzystających z pomocy społecznej jest zróżnicowana. Różnorodność dotyczy zarówno struktury wiekowej beneficjentów, liczebności gospodarstw domowych, typów rodzin, a także obszarów problemowych, określanych mianem dysfunkcji rodziny. W wyniku analizy dokumentacji zauważono zjawisko „dziedziczenia biedy”. Zaznaczyć jednak należy, że występuje ono jedynie w niewielkim stopniu.

Tab. 6. Powody przyznania pomocy

Powód trudnej sytuacji życiowej	Liczba rodzin		
	2015 r.	2016 r.	2017 r.
Ubóstwo	122	114	86
Bezdomność	2	9	2
Potrzeba ochrony macierzyństwa	27	27	22
Bezrobocie	107	102	80
Niepełnosprawność	44	45	43
Długotrwała lub ciężka choroba	29	30	27
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	21	24	22
Przemoc w rodzinie	2	1	0
Alkoholizm	8	9	9

Trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego	2	2	4
Zdarzenia losowe	0	1	0

Źródło: Opracowanie własne Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Komprachcicach

Z przedstawionych danych wynika, że głównym, a właściwie utrzymującym się od lat, powodem ubiegania się o pomoc jest bezrobocie. Utracie pracy oraz braku możliwości jej znalezienia towarzyszy często ubóstwo. Spełnienie kryterium dochodowego ustalonego w ustawie o pomocy społecznej jest jedną z przesłanek uprawniających do korzystania ze świadczeń pomocy społecznej. Klientami Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej są często osoby o niskim wykształceniu i kwalifikacjach zawodowych, które pozostają długotrwale bezrobotne. Wysoka liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z powodu bezrobocia uwarunkowana jest trudną sytuacją na rynku pracy (osoby długotrwale bezrobotne o niskich kwalifikacjach zawodowych), brakiem możliwości podjęcia zatrudnienia, a także brakiem nowych miejsc pracy oraz trudnościami związanymi z brakiem komunikacji publicznej, a w konsekwencji niemożnością podjęcia zatrudnienia poza terenem gminy.

Znaczący odsetek osób ubiegających się o pomoc to osoby niepełnosprawne i długotrwale lub ciężko chore. Zmiany w strukturze demograficznej i wzrost liczby osób w wieku poprodukcyjnym uzasadnia potrzebę podjęcia działań w zakresie aktywizacji osób starszych, m.in. poprzez specjalistyczne programy aktywizacyjne. Do głównych celów można zaliczyć takie działania, które mają za zadanie utrzymanie sprawności i samodzielności osób starszych poprzez aktywizację fizyczną oraz psychiczną. Wśród problemów osób starszych można wyróżnić kilka najważniejszych, m.in.:

- samotność,
- ograniczenie sprawności psychofizycznej i liczne choroby wieku starszego,
- pogorszenie sytuacji ekonomicznej,
- życie w ubóstwie, często w związku z brakiem świadczeń rentowych i emerytalnych,
- utrata pozycji społecznej wynikająca często z zakończenia aktywności zawodowej,
- trudności w prowadzeniu gospodarstwa domowego oraz załatwianiu spraw urzędowych,
- zmiana pełnionych funkcji w rodzinie, co powoduje często izolowanie się od innych,

- brak koncepcji na nową organizację życia, trudności w kontaktach ze środowiskiem,
- kłopoty z przystosowaniem się do szybkich zmian cywilizacyjnych i technologicznych.

Powyższe sytuacje prowadzą do tego, że należy poszerzać oferty usług systemu pomocy społecznej. Jedną z form pomocy dla osób starszych są usługi opiekuńcze lub specjalistyczne usługi opiekuńcze. Są to usługi przysługujące osobom samotnym, które z powodu wieku, choroby lub z innych przyczyn wymagają pomocy innych osób w codziennym funkcjonowaniu. Zapewnienie osobom starszym pomocy w formie usług w miejscu zamieszkania zapobiega utracie kontaktu ze swoim środowiskiem.

Tab. 7. Liczba osób, którym decyzją przyznano usługi opiekuńcze

	Rok 2015	Rok 2016	Rok 2017
Liczba osób, którym decyzją przyznano usługi opiekuńcze	20	21	18
Liczba osób w rodzinach tych osób	23	24	20

Źródło: Opracowanie własne Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Komprachcicach.

Usługi opiekuńcze świadczone przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Komprachcicach przysługują osobom samotnym, które z powodu wieku, choroby, niepełnosprawności lub z innej przyczyny wymagają pomocy innych osób, a są jej pozbawione. Usługi opiekuńcze mogą być przyznane również osobom, które wymagają pomocy innych osób, a rodzina nie może takiej pomocy zapewnić. Usługi te świadczone są w miejscu zamieszkania osoby, która potrzebuje pomocy.

Zakres udzielanej pomocy w ramach usług opiekuńczych to:

- pomoc w zaspokajaniu codziennych potrzeb, tj. zakup niezbędnych artykułów spożywczych, higienicznych i przemysłowych, pomoc w utrzymaniu higieny osobistej (mycie, zmiana pampersów, pomoc w ubieraniu), umawianie wizyt lekarskich, gotowanie oraz podawanie posiłków, utrzymanie porządku i wiele innych,
- zapewnienie kontaktów z otoczeniem.

Na przestrzeni trzech analizowanych lat można zauważyć utrzymującą się na stałym poziomie liczbę osób, którym przyznano usługi opiekuńcze. Powyższe dane obrazują, że liczba osób korzystających ze wsparcia w postaci usług opiekuńczych w latach 2015 – 2016 nie zmieniła się i była stosunkowo niska w stosunku do ilości osób samotnych z terenu gminy (tendencja spadkowa w 2017 r. spowodowana jest zmianą granic administracyjnych gminy). Tak małe zainteresowanie tego rodzaju usługami wiąże się z zamieszkiwaniem osób starszych w rodzinach wielopokoleniowych, gdzie mają zapewnioną opiekę.

Wsparcie świadczone w miejscu zamieszkania seniora nie zawsze okazuje się wystarczające i czasami wymagane jest zapewnienie stałej opieki w postaci pobytu w domach pomocy społecznej, w których pomoc świadczona jest całodobowo.

Tab. 8. Liczba osób przebywających w domach pomocy społecznej w latach 2015 – 2017.

	Rok 2015	Rok 2016	Rok 2017
Liczba osób przebywających w Domach Pomocy Społecznej	5	6	3

Źródło: Opracowanie własne Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Komprachcicach.

Choroby oraz tzw. wiek poprodukcyjny może oznaczać stopniową marginalizację osób starszych, obniżanie jakości ich życia oraz pozostawanie na uboczu życia społecznego. Należy zatem dołożyć wszelkich starań, aby ograniczyć wysoce prawdopodobną marginalizację, nie dopuścić do wykluczenia tej grupy mieszkańców z życia społecznego. W Gminie Komprachcice działa „Klub Seniora”, dzięki któremu osoby starsze mogą na nowo włączyć się do życia społecznego, rozwijać się i korzystać z uroków życia.

Bardzo ważną rolę w realizacji zadań Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Komprachcicach odgrywa praca socjalna. Dotyczy ona przede wszystkim:

- poradnictwa specjalistycznego, głównie prawnego,
- pomocy w załatwianiu spraw urzędowych,
- w stosunku do rodzin patologicznych lub do takich, w których występuje przemoc, podejmowania działań mających na celu doprowadzenie do prawidłowego funkcjonowania rodziny poprzez realizowanie procedury „Niebieskiej Karty” i zgłoszenia osób nadużywających alkoholu do Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, a także współpracy

- z kuratorami sądowymi i kierowania wniosków do sądu, głównie w sprawach dotyczących dzieci, kierowania do rodzin dysfunkcyjnych z dziećmi asystenta rodziny,
- załatwiania spraw dotyczących ZUS, KRUS, dzierżawy lub przepisu gospodarstwa rolnego celem uzyskania świadczeń emerytalno-rentowych,
 - pomocy w ubezwłasnowolnieniu osób, które tego wymagają,
 - kierowania wniosków o wydanie orzeczenia o niepełnosprawności lub o stopniu niepełnosprawności do Powiatowego Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Opolu,
 - kompletowania wniosków i kierowania do Domu Pomocy Społecznej,
 - odwiedzin osób starszych i niepełnosprawnych.

Tab. 9. Liczba rodzin objętych pracą socjalną

	Rok 2015	Rok 2016	Rok 2017
Liczba rodzin	287	346	307
Liczba osób w tych rodzinach	449	614	580

Źródło: Opracowanie własne Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Komprachcicach.

Liczba rodzin objętych pomocą w postaci pracy socjalnej w 2016 roku w stosunku do roku 2015 zwiększyła się znacznie. Powodem jest zapewne fakt, że społeczeństwo przekonuje się, że Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej udziela nie tylko świadczeń finansowych, ale jest także pomocny w wielu innych kwestiach.

VIII. WSPIERANIE RODZINY

Uregulowania prawne dotyczące wspierania rodziny i pieczy zastępczej w 2012 roku zostały wyłączone z ustawy o pomocy społecznej i zostały zawarte w ustawie o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Ustawa ta określa zasady i formy wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych oraz formy i zasady sprawowania pieczy zastępczej. Prowadzone od wielu lat w Polsce i na świecie badania nad rodziną dowodzą, że niezależnie od kontekstu kulturowego, historycznego i społeczno-ekonomicznego rodzina jest nadal podstawowym elementem społecznej struktury, a pełnione przez nią funkcje są

niezastąpione¹. Z tego powodu wspieranie rodziny przez różnorakie instytucje jest jak najbardziej uzasadnione. Polega ono na pracy z rodziną oraz pomocy w opiece i wychowaniu dzieci. Rodzina może otrzymać wsparcie przez działania instytucji i podmiotów działających na rzecz dziecka i rodziny, placówek wsparcia dziennego lub rodzin wspierających.

Bardzo ważną rolę we wspieraniu rodziny odgrywa asystent rodziny, który wspiera ją w miejscu zamieszkania i udziela szeroko rozumianej pomocy.

Skuteczna pomoc niesiona dzieciom pozbawionym opieki oraz rodzinom nieradzącym sobie z wychowywaniem dzieci wymaga współpracy wielu instytucji. Na terenie gminy zatrudniony jest asystent rodziny, który ściśle współpracuje z pracownikami socjalnymi, z placówkami oświatowymi, a w szczególności z pedagogami szkolnymi, z kuratorami sądowymi, z przedstawicielami służby zdrowia, Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Policją. Wszystkie współpracujące podmioty każdorazowo starają się reagować w sytuacjach kryzysowych, a także podejmować działania profilaktyczne.

Praca asystenta rodziny skupiona jest na kształtowaniu motywacji rodziny do podjęcia działań skierowanych na zmianę. Polega ona na uszczegółowieniu i pogłębieniu diagnozy problemów rodziny opracowanej przez pracownika socjalnego oraz zaplanowaniu i wdrożeniu działań zmierzających do rozwiązania problemów rodziny z jej aktywnym udziałem we współpracy z pracownikami socjalnymi oraz innymi specjalistami działającymi na rzecz rodziny.

Najważniejszą płaszczyzną działania asystenta rodziny jest zainicjowanie zmiany w celu przezwyciężenia trudności w rodzinie, a to może się odbyć wyłącznie poprzez opracowanie i wdrożenie planu pracy z rodziną. Wagę planu podkreślają bardzo wyraźnie przepisy prawa wskazując plan na początku katalogu zadań asystenta. Plan pracy z rodziną, obejmuje zakres realizowanych działań mających na celu przezwyciężenie trudnych sytuacji życiowych, a także zawiera terminy ich realizacji i przewidywane efekty.

¹ S. Kawula, Pedagogiczna typologizacja rodzin a formy pomocy społecznej. Wyd. Uniwersytet Opolski, Opole 1998, s. 165.

Tab. 10. Liczba rodzin objętych asystenturą

	Rok 2015	Rok 2016	Rok 2017
Liczba rodzin objętych asystenturą	4	7	10

Źródło: Opracowanie własne Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Komprachcicach.

W 2015 roku asystent rodziny obejmował swoją pomocą 4 rodziny z terenu gminy Komprachcice. W rodzinach tych dominującym problemem były problemy opiekuńczo-wychowawcze oraz trudności w organizacji życia codziennego. W roku 2016 liczba rodzin objętych pomocą asystenta wzrosła do 7, a głównym problemem w w/w rodzinach były problemy opiekuńczo-wychowawcze oraz nieporadność życiowa rodziców, wynikająca z bezrobocia i braku chęci zmiany swojej sytuacji.

W 2017 roku na terenie gminy Komprachcice asystenturą zostało objętych 10 rodzin, a głównym problemem były podobnie jak w latach poprzednich problemy opiekuńczo-wychowawcze. Dominującym problemem stały się trudności w racjonalnym wydawaniu środków uzyskanych z programu „Rodzina 500+”, w celu zabezpieczenia podstawowych potrzeb dzieci.

Problemem w prawidłowym wypełnianiu zadań zawartych w ustawie o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, a także w Gminnym Programie Wspierania Rodziny jest brak placówek wsparcia dziennego i placówek terapeutycznych skierowanych nie tylko do dzieci, ale także do ich rodziców.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Komprachcicach realizuje także inne zadania powierzone. Do dodatkowych zadań należy realizacja wypłat świadczeń pieniężnych na rzecz rodziny w postaci przyznawania świadczeń rodzinnych i świadczenia wychowawczego.

Tab. 11. Przyznane świadczenia pieniężne w ramach zadań powierzonych

	Liczba świadczeń		
	Rok 2015	Rok 2016	Rok 2017
Zasiłki rodzinne	3529	3865	3348
Dodatek z tytułu samotnego wychowywania dziecka	106	171	142
Dodatek z tytułu kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego	165	203	81
Dodatek z tytułu urodzenia dziecka	19	23	16
Dodatek z tytułu opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego	60	141	118
Dodatek z tytułu podjęcia przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania	515	504	386
Dodatek z tytułu wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej	435	397	392
Jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka	60	77	58
Dodatek z tytułu rozpoczęcia roku szkolnego	225	229	186
Zasiłek pielęgnacyjny	1145	1209	942

Świadczenie pielęgnacyjne	177	187	206
Specjalny zasiłek opiekuńczy	0	8	23
Zasiłek dla opiekuna	48	37	23
Świadczenie wychowawcze (500+)	0	7423	8078
Świadczenie rodzicielskie	0	172	213

Źródło: Opracowanie własne Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Komprachcicach.

IX. BEZROBOCIE

Bezrobotnym, zgodnie z definicją ustawową, jest osoba pozostająca bez pracy, ale jednocześnie zdolna i gotowa do jej podjęcia w pełnym wymiarze czasu pracy.

Bezrobocie jest bezpośrednią przyczyną ubóstwa i marginalizacji społecznej i stanowi jeden z najpoważniejszych problemów Gminy Komprachcice. Bezrobocie wpływa na poziom życia rodzin, zwłaszcza w postaci dezintegracji rodziny i solidarności pomiędzy członkami rodziny, co prowadzi do zwiększenia patologii życia społecznego, a także przejawia się w problemach opiekuńczo-wychowawczych, a czasami nawet przemocy w rodzinie. W tego typu sytuacjach pojawia się groźba przejmowania przez dzieci negatywnych wzorców osobowych, co doprowadzić może do „dziedziczenia” statusu bezrobotnego. Bezrobocie wpływa także negatywnie na sferę ekonomiczną i psychospołeczną człowieka, obniża standard życia rodziny, co prowadzi do drastycznych ograniczeń wydatków - nawet na podstawowe potrzeby bytowe. Z powodu tzw. bezrobocia utajonego oraz pracy w „szarej strefie” oraz pracy „na czarno” zniekształcony jest obraz statystyki bezrobocia.

Tab. 12. Dane dotyczące bezrobocia w Gminie Komprachcice w latach 2015 - 2017

	2015 r.	2016 r.	2017 r.
Ogółem zarejestrowani bezrobotni	310	308	199
Bezrobotne kobiety	170	170	103
Bezrobotni do 25 roku życia	37	38	18
Długotrwale bezrobotni	156	162	104
Bezrobotni powyżej 50 roku życia	105	105	68
Bezrobotni z prawem do zasiłku	46	40	31

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Opolu.

X. UZALEŻNIENIA

Oszacowanie skali problemu uzależnień jest trudne z uwagi na znaczny odsetek osób dotkniętych problemem, które nie szukają wsparcia u profesjonalistów i w instytucjach pomocowych. Problemy wynikające z picia alkoholu i zażywania narkotyków stanowią obecnie jedną z najważniejszych kwestii społecznych. Zjawisko to ma istotny wpływ zarówno na poczucie bezpieczeństwa społecznego, jak również ogólny stan zdrowia populacji, zdolność do konkurencji na coraz bardziej wymagającym rynku pracy, a także na relacje interpersonalne z rówieśnikami i środowiskiem rodzinnym.

Skalę tego problemu na terenie Gminy Komprachcice przedstawiamy na podstawie danych Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Komprachcicach oraz danych szacunkowych ustalonych dla populacji przez Państwową Agencję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Z pośród 346 rodzin objętych pomocą społeczną w roku 2016 i 2017, 9 rodzin swą trudną sytuację życiową tłumaczyło problemem alkoholowym.

Tab. 13. Liczba rodzin korzystających z pomocy Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Komprachcicach z problemem alkoholowym

	2015 r.	2016 r.	2017 r.
Rodziny korzystające z pomocy Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej z powodu alkoholizmu	8	9	9

Źródło: Opracowanie własne Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Komprachcicach.

Na terenie Gminy Komprachcice działa Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Jak wynika z jej danych na terenie Gminy Komprachcice jest spory odsetek osób, których problem uzależnienia od alkoholu dotyczy bezpośrednio lub pośrednio. Komisja swoją działalność prowadzi na podstawie Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii, uchwalonego przez Radę Gminy Komprachcice. Program zawiera szczegółowe kierunki działań w zakresie profilaktyki i łagodzenia skutków uzależnień w gminie. Realizując program i postawione w nim zadania Komisja przeprowadza rozmowy interwencyjno-motywacyjne z osobami zgłoszonymi na komisję, analizuje akta i wywiady środowiskowe. Opiniuje wnioski przedsiębiorców w sprawie wydania zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych. Kieruje wnioski do Sądu Rejonowego w sprawie zobowiązania do podjęcia leczenia odwykowego oraz realizuje inne sprawy związane z szeroko rozumianą profilaktyką uzależnień.

Tab. 14. Liczba osób korzystających z pomocy Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Gminie Komprachcice

	2015 r.	2016 r.	2017 r.
Liczba nowych osób zgłoszonych	9	20	17
Liczba wysłanych zaproszeń na komisję	9	30	24
Liczba osób, z którymi przeprowadzono rozmowy o podjęciu leczenia dobrowolnie	7	10	6
Liczba osób skierowanych na przymusowe leczenie	0	2	2
Liczba osób podejmujących leczenie odwykowe	2	2	1

Źródło: Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Komprachcicach.

Nadużywanie alkoholu przez jednego z członków rodziny destabilizuje funkcjonowanie całego systemu rodzinnego, rodzi poważne problemy stając się przyczyną cierpienia zarówno wśród dorosłych, jak i dzieci. Liczba osób uzależnionych od alkoholu i innych substancji psychoaktywnych jest trudna do ustalenia. Można się opierać na danych nie tylko z instytucji zajmujących się problematyką alkoholową, ale także na danych szacunkowych ustalonych dla populacji przez Państwową Agencję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, które prezentuje poniższe zestawienie.

Tab. 15. Populacja osób, u których występują różne kategorie problemów alkoholowych

		W Polsce <i>(36,6 mln miesz.)</i>	W mieście <i>(100 tys. miesz.)</i>	W mieście <i>(25 tys. miesz.)</i>	W gminie <i>(10 tys. miesz.)</i>
Liczba osób uzależnionych od alkoholu	Okolo 2% populacji	Ok. 800 tys.	Ok. 2.000 osób	Ok. 500 osób	Ok. 200 osób
Dorośli żyjący w otoczeniu alkoholika /współmałżonkowie, rodzice/	Okolo 4% populacji	Ok. 1,5 mln	Ok. 4.000 osób	Ok. 1.000 osób	Ok. 400 osób
Dzieci wychowujące się w rodzinach alkoholików	Okolo 4% populacji	Ok. 1,5 mln	Ok. 4.000 osób	Ok. 1.000 osób	Ok. 400 osób
Osoby pijące szkodliwie	5-7% populacji	2-2,5 mln	5.000-7.000 osób	1.250-1.750 osób	Ok. 500-700 osób
Ofiary przemocy domowej w rodzinach z problemem alkoholowym	2/3 osób dorosłych oraz 2/3 dzieci z tych rodzin	Razem ok. 2 mln osób: dorosłych i dzieci	Ok. 5.300 osób: dorosłych i dzieci	Ok. 1.330 osób: dorosłych i dzieci	Ok. 530 osób: dorosłych i dzieci

W roku 2015 zrealizowana została w Polsce kolejna edycja badań ankietowych w ramach Europejskiego Programu Badań Szkolnych na Temat Alkoholu i Innych Narkotyków – ESPAD, w trzecich klasach szkół gimnazjalnych oraz drugich klasach szkół ponadpodstawowych (grupa 15/16–latków oraz 17/18–latków) koordynowanych przez Instytut Psychiatrii i Neurologii w Warszawie na zlecenie Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Krajowego Biura ds. Przeciwdziałania Narkomanii. Wyniki badań wskazują, iż:

- napoje alkoholowe są najbardziej rozpowszechnioną substancją psychoaktywną używaną przez młodzież. Do picia napojów alkoholowych przyznaje się prawie 84% uczniów III klas gimnazjalnych i ponad 95% uczniów II klas szkół średnich. Najczęściej spożywanym napojem

alkoholowym jest piwo. Niestety rosną również wskaźniki spożycia napojów wysokoprocentowych.

- utrzymuje się liczba abstynentów, zmniejsza się powoli również częstość picia oraz ilość jednorazowo wypijanego alkoholu przez młodzież. Jako wskaźnik częstej konsumpcji traktowane jest picie alkoholu w ciągu ostatniego miesiąca poprzedzającego badanie. Ponad 50% chłopców oraz prawie połowa dziewcząt uczących się w III klasach gimnazjalnych (15/16-latków) piła alkohol w tym okresie.

XI. NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ ORAZ DŁUGOTRWAŁA LUB CIĘŻKA CHOROBA

Zgodnie z definicją sformułowaną przez Światową Organizację Zdrowia (WHO): „osoba niepełnosprawna to osoba, u której istotne uszkodzenia i obniżenie sprawności funkcjonowania organizmu powodują uniemożliwienie, utrudnienie lub ograniczenie sprawnego funkcjonowania w społeczeństwie, biorąc pod uwagę takie czynniki jak płeć, wiek oraz czynniki zewnętrzne”. Diagnoza tej grupy społecznej jest bardzo trudna, ponieważ brak jest pełnych danych w zakresie poszczególnych dysfunkcji. Osoby i rodziny dotknięte niepełnosprawnością nie mogą w pełni korzystać z dobrodziejstw życia społecznego z powodu barier architektonicznych oraz społecznych.

Tab. 16. Liczba rodzin objętych pomocą OPS z powodu niepełnosprawności

	2015 r.	2016 r.	2017 r.
Liczba rodzin	44	45	43

Źródło: Opracowanie własne Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Komprachcicach

Na przestrzeni analizowanych lat można dostrzec utrzymującą się na stałym poziomie liczbę osób otrzymujących pomoc z pomocy społecznej, legitymujących się orzeczeniem o stopniu niepełnosprawności. W celu zapewnienia równości szans osobom niepełnosprawnym duże znaczenie ma podniesienie świadomości społecznej w zakresie rozumienia potrzeb osób niepełnosprawnych. Ponadto, kształtowanie zaradności osobistej oraz pobudzenie do aktywności społecznej przyczynią się do zmiany wizerunku samych osób niepełnosprawnych, umocnienia w nich przekonania, że mają pełne prawo do uczestnictwa w życiu społecznym.

Długotrwała choroba, czyli choroba przewlekła, jak sama nazwa wskazuje, nie jest stanem przejściowym, lecz wiąże się z dolegliwościami, które nie mijają, ale utrzymują się przez długie lata, a często w miarę upływu czasu także się nasilają.

Wpływa to na funkcjonowanie człowieka w niemal każdej sferze życia, ponieważ dotychczasowe życie zostaje podporządkowane chorobie. Dolegliwości towarzyszące długotrwałej lub ciężkiej chorobie wymagają zwykle dużych nakładów finansowych, potrzebę długoterminowej opieki lekarskiej, co wiąże się z pogorszeniem kondycji finansowej, w związku ze zwiększeniem wydatków na leczenie czy rehabilitację.

Tab. 17. Liczba rodzin objętych pomocą z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby

	2015 r.	2016 r.	2017 r.
Liczba rodzin	29	30	27

Źródło: Opracowanie własne Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Komprachcicach.

Analizując powyższą tabelę można dostrzec utrzymującą się stałą tendencję w liczbie rodzin pobierających świadczenia z tytułu długotrwałej lub ciężkiej choroby.

Zestawiając liczbę rodzin objętych pomocą z tytułu niepełnosprawności z liczbą rodzin objętych pomocą z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby, dostrzegalne jest przewyższenie liczby rodzin zmagających się z niepełnosprawnością. Zarówno jedna grupa, jak i druga zasługuje na pomoc oraz wsparcie w codziennym funkcjonowaniu.

XII. PRZEMOC

Alkoholizmowi niemal nieodłącznie towarzyszy zjawisko przemocy w rodzinie. Do przemocy dochodzi zarówno w rodzinach patologicznych jak również w rodzinach, które funkcjonują na zewnątrz jako prawidłowe. Mimo, iż przemoc w rodzinie jest zjawiskiem powszechnym, to trudno uchwycić jej rozmiary. Dzieje się tak dlatego, że często jest to przemoc ukryta. Sprzyja jej bierność obywateli, jak również bezsilność służb publicznych. Przemoc to nieprzypadkowe akty naruszające osobistą wolność jednostki, które przyczyniają się do fizycznej lub psychicznej szkody drugiego człowieka i które wykraczają poza społeczne normy wzajemnych kontaktów międzyludzkich. Najczęściej spotykaną formą przemocy jest przemoc wobec dzieci. Przemoc wobec dzieci i ich złe traktowanie jest poważnym problemem społecznym. Większość dorosłych nie zdaje sobie sprawy ze szkód fizycznych, emocjonalnych i poznawczych, jakie może wyrządzić dziecku przemoc domowa.

Przemoc niszczy wiele aspektów życia rodzinnego. Osoby doświadczające jej w rodzinie przez długi czas potrzebują pomocy psychologicznej, prawnej, często

medycznej i socjalnej. Jednym i najlepszym rozwiązaniem wydaje się być współpraca różnych służb socjalnych i instytucji, łączenie kompetencji i umiejętności oraz przepływ informacji pomiędzy osobami pomagającymi.

Na bazie tych założeń opracowana została procedura interwencji wobec przemocy w rodzinie zwana „ Niebieską Kartą”, która uregulowała zasady współpracy służb pomocowych i ujednoliciła sposób postępowania, eliminując możliwość stosowania dowolności i uznaniowości w rodzaju podejmowanych działań.

Przemoc rozumiana jest jako akt godzący w wolność osobistą jednostki i zmuszanie jej do zachowań niezgodnych z własną wolą. Przenosi się ona również na grunt rodzinny i jest w nim często spotykanym zjawiskiem, niezależnym od kultury, środowiska, wyznania, wykształcenia, poziomu intelektualnego czy przynależności do grupy społecznej. Przemoc w rodzinie to niewątpliwie zachowanie, które poniża jednostkę, powoduje obrażenia fizyczne, często jednocześnie naruszając w ten sposób prawo. Rzadko jest to incydent jednorazowy. Zazwyczaj staje się jednym z wielu ogniw łańcucha agresji.

Na terenie Gminy Komprachcice zgodnie z przepisami ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie funkcjonuje Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie.

W skład Zespołu Interdyscyplinarnego wchodzi przedstawiciele:

- Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Komprachcicach.
- Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- Sądu Rejonowego w Opolu,
- Policji,
- Oświaty,
- Służby zdrowia.

Tab. 17. Dane dotyczących procedury „Niebieskiej Karty” w okresie od 2015 do 2017 roku na terenie Gminy Komprachcice

	Rok 2015	Rok 2016	Rok 2017
Liczba powołanych Grup Roboczych	18	9	11
Liczba wypełnionych formularzy „Niebieska Karta” przekazanych do przedstawiciela Zespołu ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Gminie Komprachcice – ogółem	25	13	12
w tym wypełnionych przez przedstawiciela:	-	-	-
- jednostki organizacyjnej pomocy społecznej	4	2	2
- policji	20	11	9
- GKRPA			
- oświaty			
- służby zdrowia			
Liczba zakończonych procedur NK	9	15	5

Źródło: Dane Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Gminie Komprachcice

XIII. SZKOŁY

1. Do Publicznej Szkoły Podstawowej z Oddziałem Przedszkolnym w Domecku w roku szkolnym 2017/2018 uczęszcza 56 uczniów. Pomocą merytoryczną służą nauczyciele oraz dodatkowo pedagog i logopeda, dzięki temu jednostka pozwoliła uczniom ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi realizować program poprzez organizację zajęć dodatkowych: dydaktyczno-wyrównawczych, korekcyjno-kompensacyjnych i logopedycznych.

Warto zaznaczyć, że szkoła prowadzi dożywianie uczniów, z którego korzysta 7 uczniów, opłacane z Programu „Pomoc państwa w zakresie dożywiania na lata 2014-2020”. Pytając o problemy społeczne, które dotyczą uczniów dyrektor wskazywał: biedę i bezrobocie rodziców. Ważne jednak, że szkoła realizuje programy profilaktyczne oraz naprawcze adresowane zarówno do uczniów, jak i ich rodziców. Pomocą w rozwiązywaniu ewentualnych problemów mają być działania profilaktyczne z zakresu polityki pierwszorzędnej ukierunkowane na rozwijanie kompetencji społecznych.

W jednym środowisku rodzinnym spośród uczniów wystąpiło zjawisko autoagresji.

2. Publiczna Szkoła Podstawowa z Oddziałem Przedszkolnym w Wawelnie - w roku szkolnym 2016/2017 do szkoły uczęszczało 55 uczniów. Wsparciem merytorycznym służą nauczyciele, pedagog, logopeda i psycholog, dzięki którym jednostka pozwoliła uczniom ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi realizować program poprzez organizację zajęć dodatkowych: dydaktyczno-wyrównawczych z przedmiotów sprawiającym uczniom trudności i logopedycznych. Uczniowie mają także możliwości rozwoju w kółkach zainteresowań: polonistycznym sportowych (SKS, karate, zajęcia taneczne) oraz projektach edukacyjnych. W szkole dzieci korzystają z dożywiania i w 2017 roku z tej formy pomocy skorzystało 3 uczniów, dla których dożywianie było finansowane z pomocy społecznej. Pytając o problemy społeczne, które dotyczą uczniów, dyrektor wskazywała: brak pracy, złą sytuację materialną rodziców, mało ciekawych ofert spędzania czasu wolnego, emigrację zarobkową jednego z rodziców. Szkoła kieruje swoje działania na podniesienie poziomu kompetencji wychowawczych rodziców i dzieci.

Wśród problemów społecznych występujących na terenie szkoły oraz w domach rodzinnych dyrektor wskazał 1 przypadek ucieczki z domu, 2 przypadki agresji i przemocy, 1 przypadek autoagresji, w 2 przypadkach wykazano niszczenie mienia szkolnego oraz 2 przypadki zaniedbania przez rodzinę.

3. Publiczna Szkoła Podstawowa im. Janusza Korczaka w Polskiej Nowej Wsi - w roku szkolnym 2016/2017 do szkoły uczęszczało 63 uczniów. Prócz nauczycieli pomocą merytoryczną służą dodatkowo pedagog, logopeda oraz doradca zawodowy, dzięki temu jednostka pozwoliła uczniom ze specjalnymi

potrzebami edukacyjnymi realizować program poprzez organizację zajęć dodatkowych: korekcyjno-kompensacyjnych, logopedycznych, wyrównawczych oraz socjoterapeutycznych.

Warto zaznaczyć, że szkoła prowadzi dożywianie uczniów, z którego korzysta 2 uczniów. Dożywianie finansowane jest ze środków pomocy społecznej.

Pytając o problemy społeczne, które dosięgają uczniów, dyrektor wskazywał: agresję, niedostosowanie społeczne, wulgarność, lenistwo szkolne, konflikty rówieśnicze, nieprzestrzeganie obowiązujących norm. Ważne jednak, że szkoła realizuje zajęcia socjoterapeutyczne, zajęcia z psychologiem, zajęcia wspomagające dla rodziców.

Wśród problemów społecznych występujących na terenie szkoły oraz w domu rodzinnym dyrektor wskazał przypadki agresji i przemocy, opieki kuratora sądowego oraz zaniedbywania przez rodzinę.

4. Szkoła Podstawowa im. Ks. J. Twardowskiego w Komprachcicach - w roku szkolnym 2016/2017 do szkoły, która do 31.08.2017 roku była gimnazjum, a obecnie została włączona do Publicznej Szkoły Podstawowej, uczęszczało 365 uczniów. Pomocą merytoryczną uczniom, prócz nauczycieli, służą dodatkowo pedagog, psycholog, logopeda i pielęgniarka. Szkoła prowadzi także zajęcia wyrównawcze, korekcyjno-kompensacyjne, logopedyczne oraz arteterapię.

Warto zaznaczyć, że szkoła prowadzi dożywianie uczniów finansowane ze środków pomocy społecznej, z którego korzysta 9 uczniów.

Pytając o problemy społeczne, które dosięgają uczniów, pedagog wskazywał: niską kulturę osobistą, agresję słowną (wyśmiewanie, obgadywanie), agresję fizyczną (dokuczanie, bójki), palenie tytoniu. Szkoła realizuje programy profilaktyczne dotyczące pomocy uczniom przejawiającym trudności w wychowaniu i w nauce oraz pomoc rodzicom przejawiającym trudności wychowawcze ze swoimi dziećmi.

Wśród problemów społecznych występujących na terenie szkoły oraz w domu rodzinnym dyrektor wskazał alkoholizowanie się, narkotyzowanie się, palenie papierosów. agresję i przemoc, w tym poniżanie, znęcanie się, bicie, wymuszanie pieniędzy, zmuszanie do palenia papierosów. niszczenie mienia szkolnego, opiekę kuratora sądowego, przemoc w rodzinie oraz zaniedbywanie przez rodzinę.

5. Publiczna Stowarzyszeniowa Szkoła Podstawowa w Ochodzach

Publiczna Szkoła podstawowa prowadzona jest przez Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Wsi Ochodze. Szkoła ma uprawnienia szkoły publicznej. W roku szkolnym 2016/2017 do szkoły uczęszczało 63 uczniów.

Warto zaznaczyć, że szkoła prowadzi dożywianie uczniów finansowane ze środków pomocy społecznej, z którego korzysta 3 uczniów.

Pytając o problemy społeczne, które dosięgają uczniów, dyrektor wskazywał: ubóstwo, bezrobocie rodziców. Ważne jednak, że szkoła prowadzi zajęcia wyrównawcze, logopedyczne adresowane do uczniów. Pomocą w rozwiązywaniu ewentualnych problemów mają być działania z zakresu profilaktyki pierwszorzędnej ukierunkowane na rozwijanie kompetencji społecznych.

XIV. MIESZKAŃCY

W środowisku lokalnym należałoby podjąć następujące działania:

- opieka nad osobami starszymi:

- utworzenie Domu Dziennego Pobytu,
- współpraca z personelem Stacji Opieki „CARITAS”, z lekarzami rodzinnymi,
- utworzenie miejsc integracji społecznej, np. świetlice dla seniorów,
- organizacja szkoleń, warsztatów;

- opieka nad osobami niepełnosprawnymi:

- umożliwienie osobom niepełnosprawnym uczestnictwa w Warsztatach Terapii Zajęciowej,
- likwidacja barier architektonicznych,
- świadczenie usług specjalistycznych,
- aktywizacja zawodowa,
- zaangażowanie osób do uczestnictwa w życiu środowiska lokalnego,
- organizacja imprez integracyjnych,
- organizacja specjalistycznego transportu;

- przeciwdziałanie bezrobociu:

- organizowanie prac społecznie użytecznych, robót publicznych, prac interwencyjnych,
- stworzenie warunków do funkcjonowania nowych miejsc pracy,
- ulgi podatkowe dla firm,
- tworzenie szkoleń oraz warsztatów odpowiadających zapotrzebowaniu rynku pracy;

- opieka nad samotną matką z dzieckiem:

- tworzenie grup wsparcia,
- kierowanie do domów samotnej matki,
- pomoc przedszkolna i szkolna (darmowe posiłki, materiały szkolne),
- utworzenie punktu poradnictwa specjalistycznego,
- udostępnienie miejsc w żłobku;

- opieka nad dzieckiem, młodzieżą, rodziną:

- organizacja zajęć pozalekcyjnych,
- funkcjonowanie świetlic w szkołach w czasie ferii oraz wakacji,
- tworzenie placów zabaw, boisk,
- pomoc w działalności klubów sportowych,
- tworzenie ścieżki zdrowia;

- profilaktyka uzależnień:

- rozpowszechnianie informacji o uzależnieniach, ich skutkach i sposobach leczenia poprzez ulotki, plakaty,
- utworzenie grup wsparcia, grupy AA,
- działania profilaktyczne w szkołach,
- Punkt Konsultacyjny /zatrudnienie terapeuty/,
- mieszkania socjalne dla osób z rodzin, w których występuje uzależnienie od alkoholu;

- przeciwdziałanie biedzie:

- wsparcie w formie stypendiów, podręczników szkolnych,
- dożywianie w szkole,
- pomoc w znalezieniu pracy poprzez ścisłą współpracę z PUP,
- rozszerzenie form wspierania socjalnego, tworzenie nowych miejsc pracy;

- przeciwdziałanie bezdomności:

- tworzenie mieszkań socjalnych i komunalnych,
- punkty noclegowe,

- upowszechnienie informacji o systemie i uprawnieniach:

- tworzenie punktów porad prawnych,
- utworzenie gminnego punktu informacyjnego,
- strony internetowe,
- informacje na zebraniach wiejskich,
- wydawanie gazetki lokalnej

XV. ŚRODOWISKO LOKALNE

Uzupełnieniem prezentowanej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Komprachcice na lata 2018 – 2028 będą wypowiedzi przedstawicieli szkół oraz przedstawicieli mieszkańców uzyskane za pomocą metody badawczej – kwestionariusza ankiety. Kwestionariusz ankiety - to jedna z metod stosowanych w naukach społecznych do badania m.in. opinii.

Metoda ta polega na uzyskiwaniu danych poprzez zadawanie pytań na podstawie specjalnie przygotowanego kwestionariusza oraz uzyskiwanie odpowiedzi przez ankietę od - wybieranych na podstawie odpowiednio dobieranych prób badawczych - respondentów.

Dla mieszkańców Gminy Komprachcice przygotowano kwestionariusz ankiety, w którym można było umieścić dowolne treści, co dawało respondentowi większe pole manewru i swobodę wypowiedzi. Uwzględnione zostały sektory, w których badani wyrażali swoją propozycję ich usprawnienia. Analizę stworzono w oparciu o uszeregowanie poszczególnych propozycji działań w formie punktowej prezentacji potrzeb mieszkańców.

XVI. ANALIZA SWOT

W analizie strategicznej szczególne znaczenie odgrywa zintegrowana metoda typu SWOT (ang. Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats). Jest to narzędzie badawcze kompleksowo określające mocne i słabe strony oraz szanse i zagrożenia, niezbędne do zdiagnozowania obecnej sytuacji oraz prognozowanych skutków. Polega ona na zidentyfikowaniu czterech wymienionych grup czynników i określeniu ich wpływu pozytywnego, jak i negatywnego na sytuację gminy. W omawianej analizie wyróżnia się etapy:

- 1) identyfikację i analizę mocnych i słabych stron,
- 2) identyfikację i analizę szans i zagrożeń.

Pierwszym elementem analizy SWOT jest ocena zasobów Gminy Komprachcice, która pozwala na identyfikację jej mocnych stron (wewnętrzne czynniki pozytywne) i słabych stron (wewnętrzne czynniki negatywne). Ważnym aspektem tego typu analizy jest określenie zasobów charakterystycznych dla gminy, które wyróżniają ją na tle innych. Są to dziedziny działalności, które tworzą pozytywny wizerunek instytucji oraz samej gminy. Słabymi stronami określane są te aspekty funkcjonowania, które ograniczają sprawność i mogą blokować rozwój instytucji oraz gminy. Poznanie szans (zewnętrznych czynników pozytywnych) i zagrożeń (zewnętrznych czynników negatywnych) płynących z otoczenia stanowi drugi etap analizy SWOT. Szansami są wszystkie wydarzenia i procesy w otoczeniu, które tworzą sprzyjającą dla instytucji oraz gminy sytuację. Dodatkowo są to takie kierunki działalności, które mogą przynieść w przyszłości pozytywne społeczne

efekty. Za zagrożenia przyjmuje się zbiór wydarzeń i procesów, które tworzą niekorzystne dla instytucji oraz gminy sytuacje w otoczeniu społecznym. Zagrożenia postrzegane są jako bariery, utrudnienia i możliwe niebezpieczeństwa, które ograniczają rozwój.

Późniejsza konfrontacja czterech wymienionych grup czynników z wynikami zasobów danego obszaru prowadzi do określenia strategii rozwoju opierając się o wewnętrzne, jak i zewnętrzne elementy. Zderzenie ze sobą szans i zagrożeń z mocnymi i słabymi stronami pozwala na określenie kierunków oraz tendencji rozwoju strategii jednostki terytorialnej.

Umożliwia zestawienie problematycznych elementów z tymi, które są drzemającym, niewykorzystywanym dotychczas potencjałem instytucji oraz gminy. W wyniku analizy strategicznej przedstawionej metodą SWOT otrzymano następujące rezultaty:

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> - współpraca z Regionalnym Ośrodkiem Polityki Społecznej, Powiatowym Urzędem Pracy, Powiatowym Centrum Pomocy Społecznej, Szkołami, Policją, Samorządowym Ośrodkiem Kultury, - doświadczenia w zakresie współpracy publicznych instytucji rynku pracy i instytucji wspomagających, - wykwalifikowana kadra systemu pomocy społecznej, - dobra komunikacja pomiędzy pracownikami sfery samorządowej i pozarządowej, - prawidłowe wykorzystanie środków pochodzących z zezwoleń na sprzedaż alkoholu, - dysponowanie stałymi środkami finansowymi na profilaktykę i rozwiązywanie problemów alkoholowych, - istnienie określonego standardu usług dla osób starszych, - dostępność domów pomocy społecznej, - rozeznanie środowiska beneficjentów pomocy społecznej, - funkcjonowanie rodzin zastępczych, - praca asystenta rodziny, - niewielka ilość przypadków występowania zjawiska dziedziczenia biedy, - niewystępujące zjawisko narkomanii, - wystarczająca liczba form i miejsc spędzania czasu wolnego przez dzieci i młodzież, - aktywna działalność organizacji pozarządowej funkcjonującej w sferze 	<ul style="list-style-type: none"> - Ośrodek nie realizuje dodatkowych programów socjalnych, - bezrobocie przyczyniające się do ubożenia społeczeństwa, - niewystarczająca liczba miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych, - migracje zarobkowe, - eurosieroctwo, - starzenie się społeczności lokalnej gminy Komprachcice, - brak organizacji pozarządowych zajmujących się osobami uzależnionymi, - brak satysfakcjonującej dostępności instytucji kulturalnych (kina, teatru, filharmonii), - brak grup pomocowych dla dzieci i rodziców, - brak świetlic socjoterapeutycznych, - niewystarczająca ilość miejsc w żłobku, - brak profesjonalnego przygotowania kadry do świadczenia pomocy osobom starszym, - zmiana modelu rodziny z wielopokoleniowych na jednopokoleniowe, - starzenie się środowiska, - niski poziom życia osób starszych, - niski poziom zaangażowania środowiska osób niepełnosprawnych w działalność samopomocy, - występowanie barier utrudniających udział osób niepełnosprawnych w życiu społecznym - nierównomierna i niewystarczająca

<p>niepełnosprawności /Caritas/,</p> <ul style="list-style-type: none"> - pomoc Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w rozwiązywaniu lokalnych problemów społecznych, - promowanie przez szkoły zdrowego trybu życia, wolnego od uzależnień, poprzez realizowanie programów profilaktycznych., - dostosowanie liczby szkół i przedszkoli do potrzeb lokalnych, - opieka pedagoga szkolnego, - istnienie Punktu Konsultacyjnego „Nadzieja”, - realizacja programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, przeciwdziałania narkomani i przemocy w rodzinie, - współpraca Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej z Ośrodkiem Sportu i Rekreacji, - współpraca Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej z Gminną Biblioteką Publiczną 	<p>oferta pomocy osobom niepełnosprawnym,</p> <ul style="list-style-type: none"> - niepełne rozpoznanie liczby osób niepełnosprawnych, - niewystarczająca liczba zajęć w czasie wakacji i zajęć pozalekcyjnych,
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> - praca asystenta rodziny, - wykorzystywanie istniejącej infrastruktury społecznej, - współpraca z instytucjami, organizacjami wspierającymi dzieci, - programy na rzecz opieki nad dzieckiem i rodziną, - upowszechnienie informacji dotyczących praw i uprawnień osób niepełnosprawnych, - działania na rzecz aktywizacji osób znajdujących się w szczególnej sytuacji na rynku pracy, - realizacja programów mających na celu zapobieganie marginalizacji i wykluczeniu społecznemu, działania na rzecz rodzin, - zwiększenie liczby sportowych zajęć pozalekcyjnych, - zwiększenie liczby zajęć dodatkowych ukierunkowanych na rozwój dzieci (np. nauka języków obcych, gry na instrumencie), - większe nakłady na działalność sportową, - dofinansowanie do udziału w wycieczkach i wyjazdach szkolnych, - promocja zdrowego stylu życia, - prowadzenie systematycznych badań okresowych i profilaktycznych, - zwiększenie ilości godzin pracy świetlicy 	<ul style="list-style-type: none"> - Ośrodek nie realizuje dodatkowych programów socjalnych, - brak Hospicjum, - niewystarczające sygnalizowanie mieszkańcom miejsc, w których mogą uzyskać pomoc oraz wsparcie, - migracje zarobkowe, - sieroctwo spowodowane migracjami zarobkowymi rodziców (eurosieroctwo), - ukrywanie zjawiska przemocy domowej i rówieśniczej, - słabo rozwinięty wolontariat, - ograniczanie wsparcia finansowego pomocy społecznej, - niestabilność prawa dotycząca polityki społecznej, - mała ilość organizacji pozarządowych działających w sferze pomocy społecznej, - utrwalenie bierności zawodowej w rodzinach osób długotrwale bezrobotnych, - starzenie się społeczności lokalnej gminy Komprachcice oraz związana z nim konieczność rozszerzenia infrastruktury o placówki pomocy stacjonarnej, usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze,

<p>szkolnej,</p> <ul style="list-style-type: none"> - tworzenie klas integracyjnych, - wykorzystanie potencjału nauczycieli do prowadzenia różnych form aktywności, - kursy w zakresie udzielania pierwszej pomocy, - monitoring szkół i boisk, - organizowanie dożywiania w większym zakresie, - wsparcie dla rodziców dzieci niepełnosprawnych (wsparcie materialne i psychologiczne), - zapewnienie dostępu do rehabilitacji, - działania profilaktyczne, - programy lokalne uwzględniające skutki, przyczyny oraz próby obniżenia agresji. 	
---	--

XVII. ADRESACI STRATEGII

Do zadań Gminy Komprachcice należy zapewnienie wysokiego poziomu życia swoim mieszkańcom poprzez stworzenie odpowiednich warunków i możliwości rozwojowych we wszystkich dziedzinach życia. Na uwagę w szczególności zasługują osoby, które nie są w stanie samodzielnie włączyć się w szereg przemian, jakie podnoszą warunki życiowe społeczności. Szczególne wsparcie tych osób stworzy szansę do ich rozwoju, co obniży liczbę osób zagrożonych wykluczeniem społecznym w Gminie Komprachcice. Zadania te będą realizowane poprzez działania dotyczące pomocy społecznej, sportu, rekreacji, turystyki, edukacji, kultury, profilaktyki i opieki zdrowotnej.

Mając powyższe na uwadze adresatami Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych są mieszkańcy Gminy Komprachcice. Są to zarówno osoby starsze jak i rodziny wymagające pomocy w odzyskaniu sił, wiary w siebie i zdolności do samodzielnego funkcjonowania w środowisku lokalnym.

XVIII. PROGNOZA

W celu efektywnej realizacji zadań z zakresu polityki społecznej niezbędna jest rzetelna diagnoza rzeczywistych potrzeb i problemów lokalnej społeczności. Ważnym warunkiem jest także długofalowy plan działań. Jako cel nadrzędny strategii uznano stworzenie wszystkim mieszkańcom Gminy Komprachcice warunków do udziału w sposób aktywny w życiu społeczności lokalnej na miarę możliwości i potrzeb.

Wszystkie działania są zaplanowane w taki sposób, aby skupić się przede wszystkim na utrzymaniu i rozwoju funkcjonującego systemu pomocy społecznej, który oparty jest na współpracy z instytucjami i organizacjami pozarządowymi, aktywizacji środowisk i osób marginalizowanych, zagrożonych lub dotkniętych wyłączeniem społecznym oraz edukacji społecznej.

W celu podjęcia skutecznych działań niezbędne jest stałe i systematyczne diagnozowanie problemów społecznych, co ma doprowadzić do profesjonalnego i sprawnego działania oraz współpracy służb społecznych.

XIX. CELE STRATEGICZNE I OPERACYJNE

1. WSPIERANIE INSTYTUCJI RODZINY

- niewystarczająca wiedza i umiejętności wychowawcze,
- izolacja i wykluczenie społeczne osób niepracujących, które łączy bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych gospodarstwa domowego;

2. ZWIĘKSZANIE SZANS NA RYNKU PRACY MIESZKAŃCÓW GMINY KOMPRACHCICE

- doprowadzenie do życiowego usamodzielniania osób i rodzin pozostających w ubóstwie ze względu na brak zatrudnienia oraz niemożności uzyskania pracy,
- zwiększenie szans na podjęcie oraz utrzymanie pracy zawodowej,
- podwyższenie kwalifikacji zgodnie z trendami rynku pracy,
- zwiększenie aktywności i zaangażowania osób bezrobotnych w poszukiwaniu zatrudnienia.

3. TWORZENIE WARUNKÓW READAPTACJI DLA OSÓB I GRUP ZAGROŻONYCH LUB WYKLUCZONYCH SPOŁECZNIE

- przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu,
- zwiększenie dostępności i skuteczności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych
- pomoc psychologiczna i socjoterapeutyczna dla osób zmagających się z uzależnieniem.

4. ROZWÓJ OŚRODKA POMOCY SPOŁECZNEJ

- rozwój usług opiekuńczych,
- podnoszenie kwalifikacji pracowników Ośrodka Pomocy Społecznej,
- zwiększenie współpracy partnerskiej między instytucjami lokalnymi.

5. WZMACNIANIE UCZESTNICTWA OSÓB STARSZYCH I NIEPEŁNOSPRAWNYCH W ŻYCIU SPOŁECZNYM

- ochrona osób i rodzin przed zjawiskiem patologii społecznej,
- rozwijanie współpracy na rzecz eliminowania niepożądanych zjawisk społecznych i zachowań szkodliwych.

XX. HARMONOGRAM DZIAŁAŃ

Cel strategiczny I - Wspieranie instytucji rodziny				
Działania	Podmiot realizujący	Czas realizacji	Wskaźniki	Źródło finansowania
Realizowanie działań zmierzających do podniesienia kompetencji opiekuńczych i wychowawczych rodziców, w tym poprzez organizowanie poradnictwa, pomocy psychologicznej i terapii rodzin	- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej - Punkt konsultacyjny - Placówki oświatowe	Cały okres objęty strategią	- liczba programów na rzecz rodzin, - liczba rodzin korzystających z poradnictwa, pomocy psychologicznej i terapii rodzinnej	- środki własne gminy oraz Ośrodka,
Wzmocnienie działań zapobiegających dezintegracji rodziny, w tym poprzez rozwój pracy socjalnej i usług asystenta rodziny;	- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej - Placówki oświatowe	Cały okres objęty strategią	- liczba programów na rzecz rodzin, - liczba rodzin objętych asystenturą rodziny, - liczba rodzin objętych pracą socjalną	- środki własne gminy oraz Ośrodka
Rozwój działań w zakresie wsparcia rodzin wielodzietnych	- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	Cały okres objęty strategią	- liczba rodzin korzystających z pomocy Ośrodka, - liczba wydanych Kart Dużej Rodziny	- środki własne gminy oraz Ośrodka
Udzielanie pomocy materialnej i niematerialnej rodzinom przeżywającym trudności	- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej - UG Komprachcice	Cały okres objęty strategią	- liczba osób i rodzin korzystających z pomocy świadczonej przez Ośrodek, - liczba udzielonych porad, - liczba programów	- środki własne gminy oraz Ośrodka,

			na rzecz rodzin, - liczba rodzin objętych pomocą funduszu alimentacyjnego	
Zapewnienie posiłków osobom potrzebującym, szczególnie dzieciom	- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, - Placówki oświatowe	Cały okres objęty strategią	- liczba dzieci dożywianych, - liczba wypłacanych zasiłków na zakup żywności lub posiłków	- środki własne gminy, - środki budżetu wojewody
Wspieranie i podejmowanie działań w prowadzeniu i tworzeniu opieki nad dziećmi w wieku do lat 3, w tym żłobki, kluby dziecięce, opiekunowie	- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej - UG Komprachcice	Cały okres objęty strategią	- liczba podjętych inicjatyw, - liczba działających instytucji, - liczba dzieci korzystających z usług	- środki własne,
Zapewnienie dzieciom i młodzieży szkolnej uczestnictwa w zajęciach pozalekcyjnych oraz w świetlicach szkolnych, również w czasie ferii oraz wakacji	- Placówki oświatowe	Cały okres objęty strategią	- liczba zajęć pozalekcyjnych, - liczba uczniów biorących udział w zajęciach pozalekcyjnych	- środki własne gminy,
Tworzenie przestrzeni oraz form aktywizacji przyjaznych rodzinom i wspierających ich aktywność poprzez tworzenie placów zabaw, ścieżek zdrowia, wspieranie działalności klubów sportowych, szkolnych klubów sportowych	- UG Komprachcice, - SOK	Cały okres objęty strategią	- liczba przedsięwzięć	- Środki własne gminy, - budżet wojewody, - środki pozyskane z UE,

Cel strategiczny II - Zwiększenie szans na rynku pracy mieszkańców Gminy Komprachcice				
Działania	Podmiot realizujący	Czas realizacji	Wskaźniki	Źródło finansowania
Aktywizacja zawodowa długotrwale bezrobotnych, zwłaszcza poprzez organizowanie prac społecznie użytecznych, robót publicznych, prac interwencyjnych, staży	- PUP, - Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, - UG Komprachcice	Cały okres objęty strategią	- liczba osób długotrwale bezrobotnych zarejestrowanych w PUP, - liczba osób długotrwale bezrobotnych korzystających	- środki własne gminy oraz Ośrodka, - środki z PUP, - środki pozyskane z UE,

			<ul style="list-style-type: none"> z pomocy Ośrodka, - liczba osób, które uczestniczyły w szkoleniach, warsztatach, kursach, - liczba osób, które podniosły swoje kwalifikacje, - liczba osób, które znalazły zatrudnienie 	
<p>Podjęmowanie ścisłej współpracy na rzecz osób bezrobotnych z Powiatowym Urzędem Pracy i innymi instytucjami rynku pracy, a także organizacjami pozarządowymi</p>	<ul style="list-style-type: none"> - PUP, - Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, - UG Komprachcice 	Cały okres objęty strategią	<ul style="list-style-type: none"> - liczba osób uczestniczących w projektach 	<ul style="list-style-type: none"> - środki własne gminy oraz Ośrodka, - środki z PUP, - środki pozyskane z UE,
<p>Aktywizacja zawodowa niepełnosprawnych</p>	<ul style="list-style-type: none"> - PUP 	Cały okres objęty strategią	<ul style="list-style-type: none"> - liczb udzielonych porad, - liczba uczestników grup wsparcia, - liczba szkoleń, warsztatów, kursów dla osób niepełnosprawnych - liczba uczestników, - liczba realizowanych projektów 	<ul style="list-style-type: none"> - środki własne gminy oraz Ośrodka, - środki z PUP,
<p>Kierowanie do doradcy zawodowego, motywowanie do podjęcia nauki, uczestnictwa w kursach, szkoleniach</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej - PUP 	Cały okres objęty strategią	<ul style="list-style-type: none"> - liczba osób, które uczestniczyły w spotkaniach, warsztatach, szkoleniach, - liczba osób, które znalazły zatrudnienie 	<ul style="list-style-type: none"> - środki własne gminy oraz Ośrodka, środki z PUP, środki pozyskane z UE,
<p>Wspieranie tworzenia i rozwoju nowych miejsc pracy</p>	<ul style="list-style-type: none"> - UG Komprachcice - PUP 	Cały okres objęty strategią	<ul style="list-style-type: none"> - - liczba funkcjonujących firm i zakładów pracy 	<ul style="list-style-type: none"> - środki z PUP, - środki pozyskane z UE, - kapitał własny

Cel strategiczny III - Tworzenie warunków readaptacji dla osób i grup zagrożonych i wykluczonych społecznie				
Działania	Podmiot realizujący	Czas realizacji	Wskaźniki	Źródło finansowania
Przeciwdziałanie patologiom społecznym. w tym rozpowszechnianie informacji o uzależnieniach, ich skutkach i sposobach leczenia poprzez ulotki, plakaty	- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej - Placówki oświatowe - Organizacje pozarządowe - GKRPA	Cały okres objęty strategią	- liczba osób i rodzin objętych wsparciem w ramach realizacji zadania publicznego w zakresie przeciwdziałania patologiom, - liczba imprez kulturalnych, - liczba działań edukacyjnych	- środki własne gminy oraz Ośrodka,
Poszerzenie oferty zajęć pozalekcyjnych oraz zajęć dodatkowych dla uczniów	- Placówki oświatowe	Cały okres objęty strategią	- liczba zajęć pozalekcyjnych oraz zajęć dodatkowych, - liczba warsztatów edukacyjnych	- środki własne gminy oraz Ośrodka, - środki pozyskane z UE,
Podjęcie działań w celu zapewnienia odpowiedniej liczby mieszkań socjalnych.	- UG Komprachcice	Cały okres objęty strategią	- liczba inicjatyw, - złożone podania	- środki własne gminy oraz Ośrodka, - środki pozyskane z UE,

Cel strategiczny IV - Rozwój Ośrodka Pomocy Społecznej				
Działania	Podmiot realizujący	Czas realizacji	Wskaźniki	Źródło finansowania
Systematyczne kształcenie pracowników Ośrodka	- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, - PUP, - ROPS	Cały okres objęty strategią	- liczba szkoleń, warsztatów, kursów dla pracowników, - liczba uczestników	- środki własne gminy oraz Ośrodka, - środki pozyskane z UE,
Podnoszenie kompetencji i umiejętności psychospołecznych pracowników socjalnych	- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	Cały okres objęty strategią	- liczba szkoleń, warsztatów, kursów dla pracowników, - liczba uczestników	- środki własne gminy oraz Ośrodka, - środki pozyskane z UE,

Cel strategiczny V - Wzmacnianie uczestnictwa osób starszych i osób niepełnosprawnych w życiu społecznym				
Działania	Podmiot realizujący	Czas realizacji	Wskaźniki	Źródło finansowania
Rozwijanie usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych usług opiekuńczych	- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	Cały okres objęty strategią	- liczba osób korzystająca z usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych, - liczba zatrudnionych opiekunek	- środki własne gminy - środki z budżetu wojewody,
Wspieranie tworzenia dziennych form wsparcia dla osób starszych	- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej - Placówki oświatowe - SOK	Cały okres objęty strategią	- liczba przedsięwzięć - liczba uczestników	- środki własne gminy , - środki wojewody, - środki pozyskane z UE, - środki organizacji pozarządowych, - środki z organizacji, sponsoringu
Podejmowanie współpracy ze Stacją Opieki „Caritas” i placówkami służby zdrowia	- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej - UG Komprachcice - Placówki służby zdrowia	Cały okres objęty strategią	- liczba osób objętych pracą socjalną	- środki własne gminy - środki z budżetu wojewody, - środki organizacji pozarządowych,

XXI. MONITORING I EWALUACJA

Monitoring i ewaluacja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Komprachcice ma na celu sprawdzenie czy planowane działania zostały zrealizowane i jaki jest ich wynik. W celu uzyskania informacji dotyczących realizacji planowanych działań w zakresie realizacji założeń, źródeł finansowania ma służyć monitoring.

Polityka społeczna na przestrzeni ostatnich lat uległa intensywnym przeobrażeniom, tak pod względem zadaniowym, jak i instytucjonalnym. Celem strategii rozwiązywania problemów społecznych jest poprawa sytuacji osób dotkniętych problemami, z którymi nie są w stanie sobie poradzić, a tym samym uchronienie ich przed wykluczeniem społecznym. Cele Strategii powinny być wyrazem dążeń i aspiracji lokalnej społeczności do usunięcia zagrożeń, rozwiązywania problemów, wykorzystywania szans tkwiących w potencjale ludzkim, dlatego też ważnym było zaangażowanie mieszkańców Gminy Komprachcice w tworzenie dokumentu. Uwzględnienie opinii publicznej na temat poszczególnych sektorów umożliwiło sprecyzowanie działań.

Strategia jest dokumentem pozwalającym na zaplanowanie najbliższych zmian oraz tych bardziej odległych. Prezentowany dokument obejmować ma okres dziesięciu lat. Wyznaczone kierunki działań oraz propozycja zadań do realizacji będzie wymagała uaktualnienia. Po pięciu latach od wejścia Strategii w życie zaleca się przeprowadzenie ewaluacji *midterm*, która poddaje analizie, m.in. osiągnięte na tym etapie rezultaty oraz dokonuje pierwszej oceny jakości realizacji Strategii (badanie aktualnego kontekstu; jej wyniki mogą się przyczynić do pewnych modyfikacji realizacji programu oraz aktualizacji przyjętych założeń). Dzięki tej ewaluacji będzie można zaplanować oraz uaktualnić zadania na kolejne cztery lata. Uzupełniona powinna zostać ewaluacja *ex-post* przeprowadzana po zakończeniu realizacji Strategii.

Realizacja strategii będzie monitorowana przez zespół monitorujący, w którym przewodniczącym będzie kierownik Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Komprachcicach. Strategia ma charakter długookresowy, co wymaga stałego śledzenia zmian prawnych, politycznych, społecznych i gospodarczych, a w konsekwencji wprowadzenia zmian w zapisach strategii. Monitorowanie strategii stanowi najważniejszy warunek jej należytego wdrażania. Biorąc powyższe pod uwagę pod koniec każdego roku będzie sporządzany raport monitorujący realizację celów.

Ewaluacja ma za zadanie przedstawić czy zostały osiągnięte zakładane rezultaty i w jakim stopniu realizowane są cele. Można wyróżnić kilka celów ewaluacji:

- doskonalenie działań podejmowanych w ramach strategii;
- informacja o efektach wdrażania strategii oraz uzyskanie odpowiedzi na pytania związane z jej realizacją;
- pogłębienie odpowiedzialności za wdrażanie strategii wśród wszystkich zainteresowanych jej funkcjonowaniem oraz efektami.

XXII. PRZEWIDYWANE EFEKTY

Prezentowana Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Komprachcice przyjęta na dziesięć lat ukierunkowana jest na poprawę tych aspektów życia mieszkańców gminy, które zostały podczas przeprowadzonego badania uznane za priorytetowe. Szereg zmian będzie obejmował:

- wielopłaszczyznowe wsparcie rodziny w wypełnieniu swoich funkcji poprzez kształtowanie prawidłowych wzorów funkcjonowania rodziny, tworzenie nowych form pomocy rodzinie, aktywizowanie społeczności do harmonijnej współpracy na rzecz rodziny, pomoc w opiece i wychowaniu dziecka,
- ogólną poprawę funkcjonowania rodzin biologicznych,
- powstanie grup samopomocowych, nieformalnych celem rozwiązywania problemów społeczności lokalnej,
- poszerzenie dostępności i wzrost jakości usług świadczonych w ramach poradnictwa specjalistycznego,

- zwiększenie zasobu wiedzy społeczeństwa w zakresie radzenia sobie z wszelkimi rodzajami uzależnień i przemocą w rodzinie, a zwłaszcza wśród kobiet i dzieci, które są już ofiarami przemocy,
- usprawnienie systemu udzielania pomocy osobom i rodzinom znajdujących się w sytuacjach kryzysowych,
- uzyskanie dofinansowania na realizację nowych programów w zakresie wykluczenia społecznego młodzieży i dzieci z rodzin patologicznych i znajdujących się w trudnej sytuacji bytowej,
- stworzenie systemu współpracy i komunikacji pomiędzy samorządami gminnymi, powiatowymi, a organizacjami pozarządowymi i instytucjami świadczącymi pomoc na rzecz rodziny i dziecka,
- prowadzenie poprzez różnorodne formy i metody monitoringu zjawisk patologicznych, w tym bezdomności, uzależnień,
- niesienie profesjonalnej i skutecznej pomocy dziecku i rodzinie poprzez zorganizowanie specjalistycznego poradnictwa, w tym rodzinnego,
- promowanie działań na rzecz zwalczania i zmniejszania rozmiarów patologii oraz tworzenie programów, zwłaszcza w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom, łagodzenia ubóstwa czy promowania dobrych wzorców spędzania wolnego czasu i rozwijania zainteresowań dzieci i młodzieży.

XXIII. ZAŁĄCZNIKI

Załącznik nr 1.

Ankieta adresowana do środowiska szkolnego

DZIECI I MŁODZIEŻ W LOKALNYM SYSTEMIE KSZTAŁCENIA I WYCHOWANIA

Ankieta ma za zadanie zdiagnozować środowisko szkolne pod kątem występowania zachowań o cechach patologii społecznej wśród uczniów oraz realizacji działań opiekuńczo-wychowawczych, profilaktycznych oraz leczniczych, prowadzonych względem dzieci i młodzieży. Prosimy, aby została wypełniona przez pedagoga szkolnego lub w przypadku jego braku – dyrektora.

1. Nazwa i adres szkoły:

.....
.....

2. Ilość uczniów:

.....

3. Czy szkoła zatrudnia (podkreślić wybrane):

Pedagoga, pielęgniarkę, logopedę, psychologa, doradcę zawodowego

4. Czy w szkole istnieją klasy integracyjne?.....

5. Czy szkoła prowadzi dożywianie uczniów?.....

a. Ilu uczniów spożywa bezpłatne posiłki?

b. Ilu uczniów należałoby dożywiać? (ponad powyższą liczbę)

6. Czy szkoła proponuje uczniom zajęcia dodatkowe?

TAK / NIE

Jeśli tak, to jakie?

.....
.....

7. Czy szkoła posiada dostęp do
- sali gimnastycznej? TAK / NIE
- do Internetu? TAK / NIE

8. Czy w szkole prowadzi się zajęcia dla uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi? TAK / NIE

Jeśli tak, to jakie? (podkreślić wybrane):

wyrównawcze, korekcyjno-kompensacyjne, logopedyczne, socjoterapeutyczne,
psychoterapeutyczne, inne (jakie?)

9. Jakie problemy społeczne w najpoważniejszym stopniu dosięgają uczniów?

(proszę podać maksymalnie 4 problemy)

.....
.....
.....
.....

10. Jakie działania profilaktyczne i naprawcze są konieczne do przeprowadzenia na terenie szkoły?

.....
.....
.....
.....

11. Jakie badania należałoby przeprowadzić wśród dzieci, młodzieży, rodziców na terenie szkoły, aby skutecznie pomagać tym grupom?

.....
.....
.....
.....

12. Jakie kwestie (działania) problemy należałoby podjąć w lokalnym programie opieki nad dziećmi i młodzieżą?

.....

.....

.....

.....

.....

13. Czy występują na terenie szkoły oraz w domu rodzinnym uczniów wskazane poniżej problemy społeczne? (proszę zaznaczyć we właściwej kratce krzyżykiem obecność poszczególnych cech oraz podać przybliżoną liczbę przypadków danego zachowania w minionym roku szkolnym).

Lp.	Cechy patologii społecznej	Obecność poszczególnych cech	
		Występuje (liczba ujawnionych przypadków)	Nie występuje
1.	Spożywanie alkoholu		
2.	Używanie narkotyków		
3.	Palenie papierosów		
4.	Ucieczki z domu		
5.	Kradzieże		
6.	Agresja i przemoc, w tym poniżanie, zastraszanie, znęcanie się, bicie, wymuszanie pieniędzy, zmuszanie do palenia papierosów		
7.	Autoagresja		
8.	Przestępczość ujawniona		
9.	Niszczanie mienia szkolnego		

10.	Udział w grupach negatywnych		
11.	Opieka kuratora sądowego		
12.	Przemoc w rodzinie		
13.	Zaniedbanie przez dom		
14.	Wykorzystywanie seksualne		

14. Na jakie bariery natrafiają dzieci i młodzież mieszkający na terenie gminy?

(wpisujemy nie więcej niż trzy odpowiedzi):

.....

.....

.....

.....

.....

15. Jak można poprawić sytuację dziecka i rodziny w środowisku lokalnym, mając na uwadze przede wszystkim takie obszary funkcjonowania, jak?

- działania w zakresie sportu i wypoczynku:

.....

.....

.....

.....

- działania w zakresie poprawy stanu zdrowia i sprawności:

.....

.....

.....

.....
- działania w zakresie poprawy sytuacji dzieci niepełnosprawnych:

.....
.....
.....
.....

- działania w zakresie bezpieczeństwa dzieci i młodzieży:

.....
.....
.....
.....

- działania w zakresie wsparcia dzieci z rodzin ubogich:

.....
.....
.....
.....

- inne możliwości (np. dotąd niewykorzystane):

.....
.....
.....
.....

16. Czy są w gminie rejony (miejsca niebezpieczne), wymagające szczególnej interwencji ze względu na sytuację dziecka?

.....

.....

.....

.....

17. W jakie sposób Pani/Pana instytucja może przyczynić się do poprawienia sytuacji dziecka w gminie?

.....

.....

.....

Załącznik nr 2.

Ankieta adresowana do mieszkańców gminy

POTRZEBY ŚRODOWISKA LOKALNEGO – ANKIETA

1. W środowisku najbardziej pożądane byłoby podjąć następujące działania:

- opieka nad osobami starszymi:

.....

.....

.....

opieka nad osobami niepełnosprawnymi:

.....

.....

.....
przeciwdziałanie bezrobocia:

.....
.....
.....
.....
- opieka nad samotną matką z dzieckiem:

.....
.....
.....
.....
opieka nad dzieckiem, młodzieżą, rodziną:

.....
.....
.....
.....
profilaktyka uzależnień:

.....
.....
.....
.....
przeciwdziałanie biedzie:

.....
.....
.....
.....
przeciwdziałanie bezdomności:

.....
.....
.....
.....
w zakresie rozwoju organizacji pozarządowych:

.....
.....
.....
.....
upowszechnienie informacji o systemie i uprawnieniach:

.....
.....
.....
inne:

.....
.....
.....
W zakresie opieki instytucjonalnej wskazane byłoby:

.....
.....
.....
Mieszkańcy gminy nie mają trudności w dostępie do domów pomocy społecznej, ponieważ

.....
.....
.....
Mieszkańcy gminy mają trudności w dostępie do domów pomocy społecznej, ponieważ

.....
.....
.....
5. Na terenie gminy znajdują się obiekty budowlane, które można by adaptować na potrzeby związane z pomocą społeczną (jakie obiekty, jakie należy podjąć działania):